Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 81 | Łódź, Poniedziałek 4 kwietnia 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כ"ז אדר ב' תרצ"ב | № 81

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

פרוזשאני פערפלייצט געווארן

די גאנצע שטאט איז אונטער'ן וואסער 5 מעטער די טיף. — די בעפעלקערונג זיצט אויף די דעכער. — עטליכע דערטרונקענע. — מורא'דיגער הונגער און חושך איז שטאט

פרוזשאני, 3 (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) אין פרוזשאני האט אויסגעגאסען הער טייך מוכאוויעץ, און די גאנצע שטאט געפינט זיך אונטערן וואסער.

דאס וואסער געפינט זיך אויף א הויך פון פינף מעטער.

אלע איינוואוינער פון דער שטאט האבען זיך געראטעוועט אויף די דעכער.

דאס וואסער הערגרייכט כמעט ביז'ן 2. שטאק. א סך מענשען זענען אוועקגעטראגען געווארען אויף ברעטער, און מ'ווייסט נישט וואוהין.

מ'ווייסט שוין, אז ס'זענען פאראן עטליכע טויטע, דערטרונקענע.

זייערע בעמען זענען דערווייל נישט בעקאנט. אין שטאט הערשט א מורא'דיגער הונגער. מ'קאן נישט צופיהרען קיין שפייז.

עס הערשט א פינסטערניש, ווייל די עלעקטראוו ניע איז פערגאסען און פונקציאנירט נישט.

די גאנצע שטאט שטעלט מיט זיך פאר א וואסער־וויסטעניש.

אזוי ווי אין דער שטאט איז א וויסטע פינס־טערניש פערברענגט די בעפעלקערונג א גאנצע נאכט אויף די דעכער אין שרעק און מורא, אז מ'־וועט אוועקטראגען ווערען פונ'ם וואסער.

א סך מענשען אויף די דעכער האבען זיך צונויפגעבונדען מיט שטריק, כדי מ'זאל נישט אוועקגעטראגען ווערען פון די כוואליעס.

עס איז נישטא קיין שום עצה, ווייל מ'קען דערווייל נישט אנבעהמען קיין שום רעטונגס־מיט־לען, ביז דאס וואסער וועט אליין נישט אפפאלען. מ'קאן אויך נישט וויסען, ווי לאנג דאס וועט אזוי געדויערען.

ווארשא, 3 (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) ווען קיין ווארשא איז אנגעקומען די ידיעה פון פרוזשאני, האט די רעגירונג אפגע־האלטען אנ'עקסטרע זיצונג און בעשלאסען ארויס־צושיקען א רעטונגס־עקספעדיציע.

בעגייאונג פון דער וואהל־קאמ־פאניע אין דייטשלאנד

בערלין, 3 (ספ. טעל.) פון איצט אן ווערט בעגייט די וואהל־קאמפאניע אין דייטשלאנד.

די גרעסטע אגיטאציע ענטוויקלען די פער־איניגטע וואהל־קאמיטעטן פונ'ם פרעז. הינדענבורג. די דעלעגאטען פון די דאזיגע קאמיטעטען זענען נעכטען אויפגענומען געווארען אויף אנ־אודיענץ ביי הינדענבורגען, וועלכער האט אק־צעפטירט דעם פלאן פון דער וואהל־קאמפאניע.

אין די באהענטסטע טעג פלאנעווען די הינ־דענבורג־קאמיטעטען, בראש פון וועלכע עס שטייט דער בעקאנטער גראף וועסטארפ און דער לאנד־ראט גערקע, אדורכצופיהרען 80.000 פערזאמלונגען אויפ'ן שטח פונ'ם גאנצען לאנד.

די אגיטאציע פון הינדענבורגס אנהענגער וועט קודם כל געווענדט זיין אויף די קרייזען, אין וועל־כע עס האט זיך ביי דער ערשטער אפשטימונג אר־רויסגעוויזען, אז די היטלעריסטען האבען א גרוי־סען כוח. עס האנדעלט זיך, אלזא, וועגען די קריי־זען, וואס ליגען אין מזרח־דייטשלאנד.

דער קאנצלער ברינינג, וועלכער וועט נעהמען א פערזענליכען אנטייל אין דער וואהל־קאמפאניע וועט דעם 7. ד. ח. האלטען א רעדע אין קעניגס־בערג, וועלכע מען גיט צו א גרויסע בעדייטונג. די דאזיגע רעדע וועט טראנסמיטירט ווערען אויף אלע דייטשע ראדיא־סטאציעס.

דער געוועזענער קרוינפרינץ וועט שטימען פאר היטלערן

בערלין, 3 (ספ. טעל.) דער געוועז. דייטשער טראנפאלגער האט פערעפענטליכט אנ'אויפרוף, אין וועלכען ער זאגט, אז דאס אפהאלטען זיך פון שטימען איז נישט אין הסכם מיט'ן געדאנק וועגען דעם הארצבורגער פראנט.

אזוי ווי ער האלט אז א געשלאסענע נאציאנא־לער פראנט, איז אי בעדינגט נויטיג, וועט ער זיין שטים אפגעבען פאר היטלערן.

היטלער איז זיכער אין זיין נצחו'ן

לייפציג, 3 (ספ. טעל.) היטלער האט גע־האלטען א רעדע אויף א מיטינג, אין וועלכען עס האבען זיך בעטייליגט אנ'ערך 50 טויזענד פער־זאן. אין דער רעדע האט ער געזאגט, אז ער איז איבערצייגט דאס בעת די נייע וואהלען וועט ער אפהאלטען אנ'ענדגילטיגען נצחון און ווערען דער פרעזידענט פון דייטשלאנד.

פראפ. בראדעצקי קאנפערירט מיט'ן הויך־קאמיסאר

ירושלים, 3. (יט"א טעלעגראפיש). דער מיטגליד פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע פראפ. בראדעצקי האט אפגעהאלטען א קאנפערענץ מיט'ן הויך־קאמיסאר וועגען א רייה וויכטיגע ענינים. די קאנפערענץ איז א פארטזעצונג פון די רייהע קאנ־פערענצען, וואס די עקזעקוטיווע וועט אפהאלטען מיט'ן הויך־קאמיסאר.

אין פעברואר אריינגעקומען קיין ארץ־ישראל 611 יודען

ארויסגעפאהרען 36 יודען

ירושלים, 3. (יט"א טעלעגראפיש). לויט דעם אפיציעלען בעריכט, וואס איז נאר וואס פער־עפענטליכט געווארען, זענען אין פעברואר ד. י. אריינגעקומען קיין ארץ־ישראל 710 פערזאן, דע־רונטער 611 יודען, פון די 611 זענען 455 אריינ־געקומען אין לאנד אהן ערלויבענישען, וועלכע האבען שוין זייענדיג אין לאנד בעקומען די רעכט צו פערבלייבען.

ארויסגעפאהרען זענען אין פעברואר ד. י. 76 פערזאן, דערונטער 36 יודען.

ווער וועט זיין בעפרייט פון צאהלען דירה־געלד?

די רעגירונג וועט ארויסגעבן נאוועלעס צום געזעץ וועגן אפהאלטן די עקסמיסיעס

ווארשא, 3 (טעלעפאניש פון אונזער קאר־רעספאנדענט) אין צוזאמענהאנג מיט'ן פערלענגערן דעם געזעץ וועגען נישט דערלויבען אויסצופיהרען עקסמיסיעס, גיט מען איבער אין די פאליטישע קרייזען, אז די רעגירונג גרייט זיך ארויסצוגעבען א גאנצע רייה צוגאב־נאוועלען צום געזעץ, אין וועלכע עס וועט אויסגעטייטשט ווערען דאס געזעץ געגוי, און עס וועט אויך גענוי אויסגערעכענט ווער־רען, וועלכע קאטעגאריעס לאקאטארען, בפרט אר בייטסלאזע וועלען ווערען בעפרייט פון צאהלען דירה געלד.

—:O:—

נייע פרייזן פון די שיפס־קארטען פון פוילען קיין אמעריקא

ווארשע (יט"א) „יונייטעד סטייטס לינס" טיילט מיט, דאס די שיפס־קארטען פון דער דאזי גער שיפס־ליניע פון פוילען קיין ניו־יארק וועלען פון איצט אן פאר בילעטען פון 3־טען קלאס אויף א שנעל־שיף בעטרעפען 111 דאל. 50 סענט אנ־שטאט 121 דאל. ווי פריהער, און אויף אנדערע שיפען 107 דאל. אנשטאט 116 דאל. 50 סענט. אויך די שיפס־קארטען פון די אנדערע קלאסען זענען ענטשפרעכענד ביליגער געווארען.

בעשטימט א נייעם אנגליקאני־שען בישאף אין ירושלים

לאנדאן, (יט"א) דער ערצבישאף פון קענ־טערבורי האט בעשטימט דעם רעוו. גרעהעם־בראון פון אקספארד אלס אנגליקאנישען בישאף אין ירו־שלים. דער נייער בישאף איז געוועזען אין ארץ־ישראל בעת די אונרוהען אין יאהר 1929 צוזאמען מיט די אקספארדער סטודענטען און האט זיך אק־טיוו בעטייליגט אין די שוץ־אפטיילונגען געגען די אנפאלער, פערשאפענדיג זיך די פולע סימפאטיע מצד דער יודישער בעפעלקערונג.

ווירטשאפטליכע נויט פון ווינער יודענטום

וויען, (יט"א)) פון בעריכט פון דער יודי־שער קהלה אין וויען, וואס איז איצט פערעפענטליכט געווארען, ווערט מיטגעטיילט, דאס אין יאהר 1931 זענען אנולירט געווארען 5336 קאנטעס פון קהלה שטייער־צאהלער. נייע שטייער־קאנטעס זענען גע־עפענט געווארען נישט מעהר ווי 1550. אין די דאזיגע ציפערן קומט בולט צום אויסדרוק דער ווירט שאפטליכער נידערגאנג פון ווינער יודענטום.

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2־טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס, ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער

אויף אנציגער און פאלטענס

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

נאוואמיעסקא 5, פראנט, II שטאק

G. SZCZYBUK

ul. Piotrkowska 61, tel. 24-000

SKŁAD KOMISOWY

WYROBÓW FIRMY PRZEMYSŁ WEŁNIANY

S. Barciński i Ska

Spółka Akcyjna w Łodzi

1390

אכטונג, בעקער־מייסטער אין לאדז.

היינט, מאנטאג, דעם 4 טען אפריל ד. י. 7 אווענד קומט פאר אין לאקאל פון בעקער־צעך, פילסודסקיעגא 57

אנ'אלגעמיינע פערזאמלונג

פון אלע בעקער־מייסטער אין לאדז.

צוליב דער וויכטיגקייט פון דער טאג־ארדנונג, אויף וועלכער עס וועט צח. אנד. בעטראכט ווערען די פאך־לאגע, ווי אויך די מצה־פראגע, ווערען אלע מיטגליעדער און נישט־מיטגלידער געבעטען פינקטליך צו קומען.

בעמ.: עס ווערען גלייכצייטיג געבעטען אלע בעקער, וועלכע האב ברעה צו באקען מצות אויף דעם פסח, אנטיילצונעהמען אין דער היינטיגער פערזאמלונג און צוריקצוהאלטען פון כשר'ן די אייוועגס ביז א ווייטערדיגע דיספאזיציע.

2208 — סטארשע פון בעקער־צעך בנימין שסלארוש.

שענדליכע ריטואל=מארד=העצע

ווערט געפיהרט דורך די נאציאנאל=סאציאליסטען

בערלין, (י. ט. א.) די וועסטפאלישע פרעסע איז איצט פול מיט בעשרייבונגען פון שוידערליכען מארד, וואס איז אויסגעפיהרט געווארען אין פאדעבארן איבער דער 25-יעהריגער דינסט-מיידעל מארטא קאספאר, וועלכע איז געווען בעשעפטיגט ביים יודישען פיה-הענדלער מייער. מארטא קאספערס קערפער האט מען געפונען א צושניטענעם אויף שטיקער. אין צוזאמענהאנג מיט דעם מארד האט מען ארעסטירט מייער'ן און זיין זוהן, וועלכער זאל זיך האבען מודה געווען, דאס ער האט געהאט אינטימע בעציהונגען מיט מארטא קאספער. נאך אנ'אפטרייבונג-פערזוך איז מארטא קאספער געשטארבען. כדי צו פארבעהאלטען דעם גאנצען ענין פאר דער עפענטליכקייט האט ער צושניטען דעם קערפער פון דער פערשטארבענער און פונאנדערגעווארפען די קערפער-טיילען אין פערשידענע ערטער.

די גרויזאמע געשעהענישען האבען געמאכט א שטארקען רושם אויף דער ארטיגער בעפעלקערונג. די נאציאנאל-סאציאליסטישע פרעסע פרובט אויסנוצען דעם פאל פאר א שענדליכער ריטואל-מארד-העצע און בעמיהט זיך ארויסצורופען האס-שטימונגען צווישען דער בעפעלקערונג פון פאדערבארן גענגען די יודישע מיטבירגער.

די „צענטראל-פעראיין-צייטונג" שטעמפעלט אין שארפע ווערטער די העצע פון די נאציאנאל-סאציאליסטען, וועלכע ווילען אויסנוצען פאר זייערע שמוציגע צילען א גרויזאמען טאט, וואס ווערט ווי אמשארפסטען פעראורטיילט דורך אלע אהן אונטערשיד טיילען פון דער בעפעלקערונג.

א פאליטישער מארד איז ווארשא

ווארשא, 3 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט אינדערפריה איז אויף דער פלאצקער גאס דערשאסען געווארען דער בעאמטער פון א גארבעריי, יעזשי קאפראווסקי.

מ'גיט איבער, אז דער מארד איז אויסגעפיהרט געווארען אויפ'ן באדען פון פארטיי-סכסוכים.

וועט טראצקי צוריקקומען קיין רוסלאנד?

קאנסטאנטינאפאל, 3 (ספ. טעל.) לויט ווי מ'גיט דא איבער האבען סטאלין מיט טראצקי'ן פערבונדען געהיימע געשפרעכען בנוגע דעם לעצטענס צוועטוועלען צוריקקעהר קיין רוסלאנד.

דער צוריקקעהר וואלט, נאטירליך, פארגעקומען אונטער געוויסע פארבעהאלטען און תנאים, וועלכע טראצקי וואלט געמוזט אננעהמען. מען איז זיך משער, אז די געפלאנטע רייזע פון טראצקי'ן קיין טשעכאסלאוואקיען האט א געוויסע שייכות מיט די אויבענדערמאהנטע געשפרעכען.

דער פערמיטלער צווישען סטאלינען און טראצקי'ן איז דער לייטער פון דער ג. פ. או.-אגענטור אין קאנסטאנטינאפאל.

ער זאל שוין האבען געהאט עטליכע געשפרעכען מיט טראצקי'ן אויף דעם אינזעל פרינקיפא וואו טראצקי וואוינט שטענדיג.

דער טערקישער רעגירונג — רעכענט מען — איז אפיציעל מיטגעטיילט געווארען וועגען די דאזיגע געשפרעכען.

באנקראט פון בעריהמטען פידעל=שפילער יאן קובעליק

רעכטס: דער שלאס, צוליב וועלכען קובעליק האט באנקראטירט.

50-יעהריגער יובילעאום פון ווארען-הויז טיץ, דער גרינדער פון ווארען-הויז הערמאן טיץ.

געשטארבען א יודישער געלעהרטער אין אונגארן

בודאפעשט, (י.ט.א.) אין עלטער פון 72 יאהר איז געשטארבען דער פראפעסאר פון דער טעכנישער הויכשול און מיטגליד פון דער אונגארישער וויסענשאפטליכער אקאדעמיע ד"ר פראנץ וויינמאן. אין דער לויה האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון דער גאנצער אונגארישער געלעהרטען-וועלט. די טרויער-רעדע האט געהאלטען הרב הכולל ד"ר סימאן העוועזי.

זעלבסטמארד פון אנ'ענגלישען קאנסערוואטיווען דעפוטאט

לאנדאן, 3 (ספ. טעל.) אין לאנדאן איז בענאנגען זעלבסטמארד דורכ'ן ערשיסען א קויל אין קאפ דער קאנסערוואטיווער פארלאמענט-דעפוטאט, עדוארד מארדשיא-ריבינקס.

ער איז געווען 42 יאהר אלט.

איבערברוך אין דער אגודה=פאליטיק

בנוגע דעם ארץ=ישראל=פראבלעם

סענסאצ. רעדע פון איטשע מאיר לעווין

ווארשא, 3 טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער אגודה-פיהרער איטשע מאיר לעווין, וועלכער האט דורכגעמאכט די רייזע קיין א"י, מיט'ן גערער רבי'ן, און וועלכער איז בעקאנט, אלס „אדיוטאנט פונ'ם גערער רבי", האט היינט געהאלטען א רעפעראט וועגען דער לאגע אין א"י.

זיין רעדע איז געווען העכסט סענסאציאנעל: ער האט גערעדט וועגען א"י, ווי אנ'אמת'ער ציוניסט.

ער האט פראקלאמירט א גרויסע געלד-זאמלונג-אקציע פון דער „אגודה" לטובת א"י.

עס וועט געשאפען ווערען א ספעציעלער פאנד, און די „אגודה" גרייט זיך אויך צו ארגאניזירען אנ'אקציע פון שיקען יודען קיין א"י.

צו דער רעדע פון ר' איטשע מאיר לעווין, (מ'האלט, אז ער האט גערעדט אין נאמען פון גערער רבי'ן) גיט מען צו א וויכטיגע בעדייטונג, און מ'האלט עס פאר אנ'איבערברוך אין דער פאליטיק פון די „אגודה"-קרייזען ובפרט פון דעם גערער הויף לגבי ארץ-ישראל.

די כינעזיש=יאפאנישע אונטער=האנדלונגען זענען אויף א גוטען וועג

שאנכאי, 3 (ספ. טעל.) די כינעזיש-יאפאנישע שלום-אונטערהאנדלונגען זענען אפגעלייגט געווארען ביז מארגען. מאנטאג.

ביידע צדדים האבען דערקלערט. אז אין די אונטערהאנדלונגען איז געמאכט געווארען פיל פארטשריט. און עס איז פערהאן א האפענונג אויף דערגרייכען א קאמפראמיס.

טאקיא, 3 (ספ. טעל.) לויט ווי עס ווערט געמאלדען אפיציעל, איז דער פערלויף פון די אונטערהאנדלונגען אין שאנכאי א בעפרידיגענדער.

די יאפאנישע רעגירונג האט אנגענומען די פאדערונג פון די כינעזער, אז דאס יאפאנישע מיליטער זאל נישט בעזעצען דעם פארט וואו סונג און נישט דאס דארף קיאנג-וואו.

איצט בלייבט נאר אויסען צו רעגולירען די פראגע פון טערמין, אין וועלכען יאפאן דארף צוטרעטען צום צוריקציהען איהר מיליטער.

שאנכאי, 3. (ספ. טעל.) דער בעלאגערונגס-צושטאנד אין שאנכאי איז נעכטען ארונטערגענומען געווארען.

די נעוועלבער און די ביוראס זענען ווידער אפען.

לארד רידינג זיך צוריקגעקערט היין ענגלאנד

לאנדאן, (יט"א) פרייטאג, דעם 1. אפריל, זענען צוריקגעקומען פון מאנטע קארלא קיין לאנדאן לארד און ליידי רידינג. לארד רידינג פיהלט זיך שוין פולשטענדיג געזונד נאך דער שווערער לונגען-ענטצינדונג, וועלכע ער האט דורכגעמאכט אין לוקסאר.

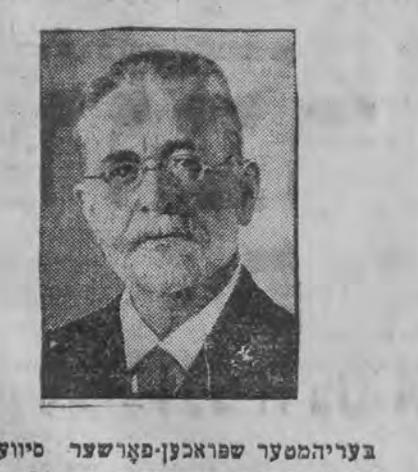

בעריהמטער שפראכען-פארשער סיווערס איז געשטארבען אין עלטער פון 81 יאהר

יודישער ארטיסטען=אויסטויש צווישען פוילען און אמעריקא

מאריס שווארץ'ס טרופע זאל קומען קיין פוילען.

ווארשא, 3 (יט"א טעלעפאניש) פון גדינע פאהרט די טעג קיין אמעריקא וו. גראכמאן. דער צוועק פון זיין רייזע איז, איינצושטעלען א קולטורעלען אויסטויש פון פוילישען און אמעריקאנער יודענטום. אין ערשטער רייה ווערט געפלאנט אז בקרוב זאל מאריס שווארץ'ס טרופע פון אמעריקא פאהרען קיין פוילען, און פון פוילען זאל ארויספאהרען א יודישע טרופע קיין אמעריקא.

אלפוילישער צוזאמענפאהר פון יודישע לעהרער פון די פאוו=שעכנע שולען

ווארשא, 3 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) אין משך פון די לעצטע 2 טעג איז אין ווארשא פארגעקומען א צוזאמענפאהר פון יודישע לעהרער פון די פאווזשעכנע שולען אין גאנץ פוילען.

דער צוזאמענפאהר האט זיך בעראטען וועגען דער לאגע פון די יודישע לעהרער, און נאך די דיסקוסיעס אנגענומען א גאנצע רייה רעזאלוציעס פון פאליטישען כאראקטער און פון דער פאך-לאגע.

סאוויעטען גרייטען זיך צו א קריג מיט יאפאן?

מאסקווע, 3 (ספ. טעל.) די סאוויעטישע פרעסע ובפרט די פראווינציעלע בלעטער ברענגען כמעט אלע טאג ידיעות וועגען מלחמה - הכנות אין רוסלאנד.

פון די דאזיגע ידיעות דערוויסט מען זיך, אז אויף דער מזרח-סיבירער באהן זענען לעצטענס ארויסגעשיקט געווארען נייע טעכניש-מיליטערישע אפטיילונגען.

איניגע קאטעגאריעס רעזערוויסטען זענען געשטעלט געווארען אונטער געוועהר, און מ'האלט זיי גרייט אויף ארויסצושיקען אויפ'ן ווייטען מזרח.

אויף פערשידענע פאבריקען קומען פאר אינטענסיווע מיליטער-איבונגען.

די פאבריקען, וואס ארבייטען פאר די מיליטער-הצטרכות'ן זענען טעטיג קיילעכדיגע מעת-לעת'ן.

„אסאאוויאכים" האט ארויסגעגעבען א גאנצע רייה צירקולארען, וואס זאגען עדות, אז עס ווערען געמאכט פיבערהאפטע צוגרייטונגען צו דער מאביליזאציע פון די לופט-פליה און גאז-קרעפטען.

אין דעם לעצטען נומער פון „איזוועסטיא" איז אפגעדרוקט אנ'ארטיקעל, אין וועלכען עס ווערט גערעדט וועגען די גרעניצען פון געוואלד מצד סאוויעט-רוסלאנד לגבי די געשעהענישען אויפ'ן ווייטען מזרח און וועגען דער גרייטקייט פון שיצען די סאוויעטישע אינטערעסען געגען דעם פערבאפערישען אימפעריאליזם פון יאפאן.

אכטונג צייטונגס-פערקויפער!

די פערוואלטונג פון אומפארטייאישען צייטונגס-פערקויפער-פעראיין מאכט בעקאנט אלע איהרע מיטגלידער, אז זיי זאלען קומען אונבעדינגט

צו רעגיסטרירען זיך אויף דער פסח=אקציע,

וואס מיר רעכנען צו מאכען אויף פסח פאר אונזערע מיטגלידער.

דער פעראיין איז אפען אלע טאג פון 8-10 אווענד.

בעמ.: עס זאלען נישט קומען די צייטונגס-פערקויפער, וואס זענען אויסגעשלאסען געווארען פון אונזער פעראיין, זיי זענען בעצייכענט אין „גלאס פאראנגי" פון דעם 4. אפריל, ד. ה. מאנטאג, דען זיי האבען נישט קיין שום שייכות מיט אונזער פעראיין. מיט אכטונג די פערוואלטונג.

ENGLISH

פאראנפענגער און פארטגעשריטענע. קאנווערסאציע, ליטעראטור

צו צוגענגליכע פרייזען

ערטיילט א פעהיגער פעדאגאג. — אפערטען אין אדמיניסטר. פאר „Mir"

לאדז,
4 אפריל 1932

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז,
4 אפריל 1932

מיר מוזען בעווייזען דעם אנטיסעמיטיזם,
אז מיר האבען נאך עפעס צו זאגען אויף דער וועלט

אין דער אנטיסעמיטישער העצע, וועלכע עס פיהרט לעצטענס מיט בעגייסטע כוחות די ענדעציע ווערט גאנץ אפט בענוצט דער ארגומענט, אז די יודען האבען פערלוירען זייער אויטאריטעט און איינפלוס אין דער וועלט. די יודען האבען אין איצטיגען מאמענט ווייט נישט די השפעה, וועלכע זיי האבען געהאט אין די ערשטע יאהרען נאך דעם קריג. זיי קאנען פוילען שוין נישט ברענגען קיין שאדען און דעריבער איז נישטא וואס פאר זיי מורא צו האבען און וואס מיט זיי זיך צו רעכענען.

פון דער אנדערער זייט איז ארויסגעטראטען אנ'ענדעקישער פובליציסט און האט אנגעוויזען, אז די יודען הויבען זיך איצט אן צו אריענטירען אויף פוילען, זיי ווילען דערפון ארויסבעקומען זייער נוצען, אבער פאר א צו טייערען פרייז.

ביידע מאטיווען פון דער ענדעקישער פראפאגאנדע געגען יודען בעריהרט דעפ. גרינבוים אין אנ'ארטיקעל אין „נ. ס.", שרייבענדיג:

די ביידע בעהויפטונגען: אז די יודען האבען פערלוירען זייערע איינפלוסען און אז זיי אריענטירען זיך איצט אויף פוילען און קאנען איהר ברענגען נוצען, נאר זיי פערלאנגען דערפאר א צו הויכען פרייז, זענען זיך סותר איינע דער אנדערער. אבער דאס שאדט נישט. סתירות און פאנטאסטישע געשיכטעס שטערען קיינעם נישט. דאגעגען פון די ביידע בעהויפטונגען ווערט קלאר, אז אין פוילען רעכענט מען זיך נאך זעהר שטארק מיט די יודישע איינפלוסען אין אויסלאנד. מען טרייסט זיך נאר דערמיט, וואס די יודען האבען די דאזיגע איינפלוסען פערלוירען. אבער ווי עס זאל נישט זיין, וויל מען די איינפלוסען אויסנוצען, בלויז דער פרייז...

עס איז לײדער נישטא קיין ספק, אז פיל אמת ליגט אין דער ערשטער בעהויפטונג. די שמוציגע כוואליע פון אנטיסעמיטיזם דראהט ווירקליך אונז צו פערפלייצען. די רעאקציע, וואס וואקסט אין דער לעצטער צייט, נעהמט אומעטום אן אנטיסעמיטישע פארמען. און בעקומט אנ'אנטיסעמיטישען אינהאלט. זי נעהמט זיך צום האס געגען יודען ווי צום שטארקסטען געוועהר. זי אטאקירט אונז אויפ'ן גאנצען פראנט און וויל אויף אונזערע חורבות בעקומען די מאכט, פונקט ווי מיר וואלטען געווען די איינציגע, וואס פערטיידיגען דעם פראנט פון דעמאקראטיע און פראגרעס, פונקט ווי אונזער פראנט וואלט געווען דער שליסעל צו כלערליי מאכט אין דער וועלט.

וואס קאנען מיר געגען דעם אנטקעגענשטעלען? שוין זייט יאהרען ווי מיר פיהרען נישט קיין שום בעוואוסטזיניגע, קאארדינירטע אינטערנאציאנאלע פאליטיק. מיר זענען געוואוינט געווארען די פאליטיק צו פיהרען בלויז אין מאמענטען פון גרויסע קאטאסטראפעס, אפילו פון דעם שטאנדפונקט קאן די איצטיגע צייט בעטראכט ווערען צו מינדעסטענס אלס ערב א קאטאסטראפע. מיר מוזען אנהויבען א קאמף געגען דער דאזיגער כוואליע פון אנטיסעמיטיזם.

מיר מוזען ארויסווייזען, אז מיר האבען נאך עפעס צו זאגען אויף דער וועלט.

צו דעם צוועק דארף מען אנווענדען גאר אנדערע מיטלען איידער די מיטלען פון פערטיידיגונג. מען דארף אפען און אויפריכטיג אנווייזען אויף אלע געפאהרען, וואס דראהען די וועלט מצד דעם יודענטום אין פאל. ווען עס וועלען פאר די יודען נישט בלייבען קיין אנדערע וועגען, סיידען דעם וועג פון פערניכטען די איצטיגע ארדנונג. מען דארף ווייטער זאמלען אלע אונזערע כחות, קאנצענטרירען זיי אין איין ארגאן, אזוי ווי מיר האבען דאס געטון באלד נאכ'ן קריג. מען דארף פיל שטארקער פערבינדען דעם באנד מיט אלע כחות פון פארטשריט און דעמאקראטיע, כדי מיר זאלען נישט בלייבען איזאלירט און פעראייניגט אויפ'ן פראנט פון קאמף געגען דער רעאקציע און אנטיסעמיטיזם.

דער באנקראט פון גרעסטען דייטשען פינאנסיסט
ער איז אנטלאפען פון דער ארימקייטס-שבועה

דער בעריהמטער דייטשער פינאנסיסט יאקאב מיכאעל (א יוד) איז אנטלאפען קיין האלאנד. ער איז אנטלאפען, כדי אויסצומיידען די נויטווענדיגקייט אפצוגעבען די אזוי גערופענע „אפענבארונגס אייד" (שבועה וועגען ארימקייט) ווי בעקאנט, פאדערט דאס דייטשע געזעץ, אז א באנקראטירער, וועלכער האט פערלוירען זיין פערמעגען, זאל אונטער א שבועה אפגעבען א פולע רשימה פון דעם פערמעגען, וואס איז איהם געבליבען. עס מוז אין דער רשימה אריינגעהן די מינדעסטע קלייניגקייט: אנטון, וועש, מעבעל, בכלל אלצדינג, וואס קאן נאר האבען דעם קלענסטען ווערט אונאפהענגיג דערפון מוז אויך אפגעשריבען ווערען דאס גאנצע איבערגעבליבענע פערמעגען און דאס געלד געהט אויף צו דעקען די חובות.

דער „אפענבארונגס-אייד" ווערט אפגעגעבען אויף א זיצונג פון געריכט. דער באנקראטירטער הויבט אויף צוויי פינגער און זאגט נאך דעם ריכטער איך שווער!

ליב עס זאל זיך דערנאך ארויסווייזען, אז דער באנקראטירטער האט פערהוילען אדער בעהאלטען וועלכען עס איז טייל פון זיין פערמעגען, דאן טראגט ער שוין די פעראנטווארטליכקייט פאר פאלש שווערען און דאס ווערט אין דייטשלאנד בעשטראפט מיט קאטארגע.

און פון דער דאזיגער פראצעדור איז יאקאב מיכאעל אנטלאפען. זיין גאנץ אונגעהויער פערמעגען, וואס איז צונויפגעשטעלט געווארען אין די אינפלאציע און נאך-אינפלאציע-יאהרען איז אוועק מיט'ן רויך. בלויז אין די היפאטעק-באנקען איז דער מיכאעל-קאנצערן געבליבען שולדיג די סומע פון 65 מיליאן מארק. מיכאעל איז געווען דער גרעסטער הויז בעזיצער אין דייטשלאנד. איהם האבען געהערט 57 בוי-געזעלשאפטען, וועלכע האבען געהאט אין בערלין, קעלן, פראנקפורט אם מאין און אין אנדערע גרויסע שטעט קאלאסאלע פערמעגענס. א חוץ דעם זענען ריזיגע קאפיטאלען אריינגעלעגט געווארען אין האנדעלס און פעראזיכערונגס-אונטערנעמונגען. עס איז געווען א צייט ווען יאקאב מיכאעל איז געווען פעררעכענט אלס איינער פון די רייכסטע מענשען אין דער וועלט.

די ידיעה וועגען דעם, אז מיכאעל איז ארויסגערופען געווארען אין געריכט כדי צו געבען „אנ'אפענבארונגס-אייד", האט געמאכט אנ'אונגעהויערען איינדרוק אין די דייטשע פינאנציעלע און אינדוסטריעלע קרייזען. נאך מיט עטליכע יאהר צוריק האט מען מיכאעלן געהאלטען פאר דעם גלענצענדסטען פינאנסיסט אין דייטשלאנד, יעדענפאלס איז ער געווען דער איינציגער מענש, וועלכער האט געגלויבט אין דער גאלדענער מארק. ווען אין רעזולטאט פון דער אינפלאציע איז געפאלען דער גראנדיעזער שטינעס-קאנצערן, האט דער שטערן פון מיכאעלן געלויכטען מיט דער גרעסטער העלקייט. נאר אויך ער האט נישט אויסגעהאלטען דעם איצטיגען וועלט-קריזיס.

אנ'אפעל פון הרב סאלאווייטשיק צו די בריסקער לאנדסלייט אין אמעריקא

בריסק. (יט"א) צוליב דער שווערער לאגע אין וועלכער עס געפינען זיך טויזענדער יודישע פאמיליעס אין בריסק האט הרב סאלאווייציק זיך געווענדעט דורך דער פערמיטלונג פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור מיט אנ'אפעל צו די בריסקער לאנדסלייט אין אמעריקא אין וועלכען ער מאכט אויפמערקזאם, אז צוליב דער קריטישער לאגע פון דער יודישער קהלה וועט דער מעות חטים קאמיטעט נישט זיין אימשטאנד מיט אייגענע מיטלען צו דעקען די הצטרכות'ן פון די נוים-בעדערפטיגע אין בריסק. און טויזענדער בריסקער יודישע פאמיליעס דראהט צו הונגערן פסח.

הרב סאלאווייציק בעט דעריבער די יעניגע לאנדסלייט אין אמעריקע, וועלכע זענען אימשטאנד בייצושטייערן לטובת דער מעות-חיטים-אקציע אין בריסק, ווי אמשנעלסטען צו קומען צו הילף זייערע ברידער.

פרעפערענץ-צאלען לגבי די ענגלישע מאנדאט-טעריטאריעס
בעשלוס פון דער בריטישער אימפעריאלער ליגע

לאנדאן (יט"א) די „בריטישע אימפעריאלע ליגע" האט אנגענומען א רייהע בעשלוסען, וואס בעצוועקען צו בעזייטיגען די שטערונגען, וועלכע שטעהען פון דער פולער ענטוויקלונג פון דער בריטישער אימפעריע. די אנגענומענע רעזאלוציעס זענען איבערגעשיקט געווארען צום ענגלישען פרעמיער מאקדאנאלד, צום אויסערן-מיניסטער, צום אינערן-מיניסטער און קאלאניאל-מיניסטער מיט א ביטע זיי צו בעטראכטען, כדי צו פערלייכטערען די ארבייטען פון דער קומענדער אימפעריאלער, ווירטשאפטליכער קאנפערענץ אין אטאווא.

צווישען די אנגענומענע רעזאלוציעס געפינט זיך אויך די פאלגענדע: „די בריטישע אימפעריאלע ליגע בעט די רעגירונג צו בעטראכטען, צי וואלט נישט געווען צוועקמעסיג אויפצופאדערן דעם פעלקער-בונד צו רעווידירען די מאנדאטען, וועלכע זענען פערטרויט געווארען ענגלאנד אין דעם זין, דאס זאל עס מעגליך ווערען אנצווענדען לגבי די דאזיגע טעריטאריעס די פרעפערענצען, פון וועלכע עס געניסען ענגלישע לענדער און בעזייטיגען די איצטיגע שוועריגקייטען, וואס שטערען דער פולער ענטוויקלונג פון די דאזיגע טעריטאריעס.

„די בריטישע אימפעריאלע ליגע בעט, דאס עס זאל רעווידירט ווערען די קלאוזול פון גרעסטער פריווילעגירטקייט אין געוויסע, אינטערנאציאנאלע טראקטאט-בעגרענצונגען, כדי צו ערמעגליכען אלע לענדער פון דער בריטישער אימפעריע צו ערטיילען אנדערע לענדער פרעפערענצען ביי געגענזייטיגע האנדעלס-אבמאכען אדער אויף א וועלכען עס איז אנ'אנדערען אופן.

פייערונג לכבוד דעם יודיש-רומענישן פובליציסט מ. שוויג

בוקארעשט (יט"א) אונטער'ן פארזיץ פון פרעזידענט פון קהלות-פערבאנד ד"ר וו. פילדערמאן איז דא פארגעקומען א גרויסער באנקעט לכבוד דעם יובילעאום פון 25-יעהריגען ליטעראַרישער טעטיגקייט פון גרינדער פון „קורירול איזראעליט" און גענעראל-סעקרעטאר פון קהלות-פערבאנד מ. שוויג.

מיט גרויסע באגריסונגס-רעדעס זענען ארויסגעטרעטען ד"ר וו. פילדערמאן, סענאטאר הרב ד"ר נעמיראווער, ד"ר מאירסאן און פיל אנדערע פארשטעהער פון יודישע ארגאניזאציעס און אינסטיטוציעס. אלע רעדנער האבען געלויבט די גרויסע פערדינסטען פון יובילאר אלס פובליציסט און קעמפער פאר דער יודישער עמאנציפאציע ווי אויך איינער פון די פיאנערען פון יעדער ציוניסטישער בעוועגונג אין רומעניען.

רייזע פון בערלינער באטשאפטער פון די פעראייניגטע שטאטען קיין פאריז. די רייזע שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט דער פארשטעהענדער לעזונג פון דער ענטשעדיגונגס-פראגע.

פון לינקס: באטשאפטער סאקעט, זיין פרוי, באטשאפטער עדוש.

קאנפערענץ פון די פרעמיערען

די קאנפערענץ פון די פרעמיערען ביים מלוכה-פרעזידענט אין ספאלא האט אין די פאליטישע קרייזען געמאכט זעהר א גרויסען איינדרוק דער איינדרוק איז גרעסער נאך צוליב דעם, וואס די סאנאציע-פרעסע, ד. ה. די פרעסע, וועלכע שטעהט נאהענט צו דער רעגירונג און איז אין די פראגען צום בעסטען אינפארמירט, האט איגנאנצען אפגעלייקענט די קלאנגען וועגען א קאנפערענץ מיט'ן אנטייל פון פראפ. בארטעל און האט די קלאנגען בעצייכענט אלס נארישע פליאטקעס. ווען אבער עס האבען זיך פערשפרייט קלאנגען וועגען בארטעל'ס בעזוך אין ספאלא, האט די סאנאציע-פרעסע ערקלערט דעם בעזוך דערמיט, וואס בארטעל דארף בעקומען דעם ארדען פון ווייסען אדלער. ערשט ווען עס האט זיך בעוויזען דער אפיציעלער קאמוניקאט וועגען דער קאנפערענץ, איז מען געוואויר געווארען, אז אויך די אפיציעזע פרעסע איז נישט אלעמאל גוט און ווי געהעריג אינפארמירט.

דער אנטייל פון פראפ. בארטעל אין דער קאנפערענץ האט ארויסגערופען אנ'אמת'ען מבול פון פליאטקעס וועגען די געשפרעכען, וואס זענען אין ספאלא געפיהרט געווארען. איינציגע בלעטער גיבען איבער, אז בארטעל האט אין ספאלא שארף קריטיקירט די בעציהונג פון דער סאנאציע צו דער אפאזיציע און בכלל דעם גאנצען איצטיגען רעגירונגס-סיסטעם. פון אנדערע זייטען בעהויפט מען, אז מען דארף ערווארטען אנ'ענדערונג פון קורס און שינוים אין דער רעגירונג. אלס בעוויז ברענגט מען דעם פאקט, וואס אויב בארטעל זאל ווערען אנ'אפטער גאסט אויפ'ן שלאס און אין ספאלא קאן דאס נישט בלייבען אהן איינפלוס אויף דער פאליטיק פון דער רעגירונג.

די סאנאציע-פרעסע, וועלכע איז פונקט אזוי ווי די איבריגע פרעסע איבערראשט פון דער קאנפערענץ, קאמענטירט דעם ענין גאנץ אנדערש. דער קאנסערוואטיווער „טשאס" שרייבט אונטער, אז די איניציאטיוו צו דער קאנפערענץ איז נאך פריהער בעהאנדעלט געווארען אין הסכם מיט'ן מארשאל פילסודסקי, איידער ער איז אוועקגעפאהרען קיין מצרים, אז אין די בעראטונגען, וועלכע וועלען פארקומען אין דער צוקונפט (און אזעלכע בעראטונגען וועלען פארקומען, וועגען דעם האט גערעדט אויך דער פוגק. כלאוועק אין זיין רעדע פאר די מיטגלידער פון ב. ב.-קלוב ביים סיים) אין דעם, וואס די קאנפערענץ איז געווען געפלאנט פון לאנג זעהט דער „טשאס" איין, אז וועלכע עס איז נישט אויסערגעוועהנליכע בעשלוסען זענען דערביי אויסגעשלאסען. אויף דער קאנפערענץ זענען נישט בעהאנדעלט געווארען קיין שום פראגען, וואס זאלען פאדערען א באלדיגע לעזונג. אויף דער קאנפערענץ זענען בעטראכט געווארען בלויז ווירטשאפטליכע ענינים, וועלכע וועלען אין דער נאהענטסטער צייט בעהאנדעלט ווערען דורך דער רעגירונג.

דער בכלל גוט אינפארמירטער „א. ק. צ." טייטשט אויס די ספאלער קאנפערענץ אויף פאלגענדען אופן: דער איינציגער פראקטישער זין פון דער קאנפערענץ איז דער, וואס דער פרעזידענט האט זיך פעראינטערעסירט מיט דער ווירטשאפטליכער סיטואציע פון לאנד. די דאזיגע צייטונג שטרייכט אונטער, אז מעהר קיין שום אנדערע בעדייטונג האט די קאנפערענץ נישט און אז פון פאקט, וואס בארטעל איז איינגעלאדען געווארען קיין ספאלא וואלט געווען א טעות צו ציהען, וועלכע עס איז נישט פאליטישע אדער פערסאנאלע קאנסעקווענצען.

א סברה, אז פון אלע פרעמיערען, וועלכע דער פרעזידענט האט איינגעלאדען צו זיך, האט זיך צום בולטסטען ארויסגעזאגט וועגען דער סיטואציע אין לאנד נישט בארטעל, נאר דער סיים-מארשאלעק שוויטאלסקי, וועלכער קוקט אויף דער לאגע נישט גאר פעסימיסטיש. לויט דער מיינונג פון דעם דערמאהנטען בלאט, ד.ה. פון די סאנאציע-קרייזען וואלט פראפ. בארטעל, וועלכער ארבייט איצט אויסשליסליך אויפ'ן ריין ווסיענשאפטליכען געביט ווייניג וואס געהאט צו זאגען וועגען דער איצטיגער סיטואציע. די צייטונג שטרייכט נאכאמאל אונטער, אז דער גרונד פון די קאנפערענצען ליגט קודם כל אין דער ווירטשאפטליכער און אין דער אינטערנאציאנאלער פאליטיק.

פון דעם אלעמען איז צו זעהן, אז די רעגירונגס-פרעסע וויל פערקלייבען דעם גרויסען איינדרוק, וועלכען עס האט געמאכט די קאנפערענץ אין ספאלא און בפרט דער אנטייל פון פראפ. בארטעל אין דער קאנפערענץ מיט די געוועזענע פרעמיערען, וועלכע געהערען כלל נישט צו זיינע פאליטישע פריינד.

ספארט-בעוועגונג

פוסבאל-סעזאן זיך אנגעהויבען

אין נעכטיגען טאג ביי א הערליכען וועטער אין גאנץ פוילען האט זיך אומעטום אנגעהויבען דער פוסבאל־סעזאן און די שפילען אויף מייסטערשאפט פון פוילען און פון די בעזונדערע קרייזען. צום שלאכט האבען זיך געשטעלט 6 ליגע־מאנשאפטען, אין לאדז זענען ארויס אין קאמף 8 מאנשאפטען פון „א״־קלאס וועלכע האבען פערביסען געקעמפט וועגען די ערשטע פונקטען אין דער מייסטערשאפטס־טאבעלע.

די ערשטע ליגע-קאמפען

לעגיא — רוך 1:2

וואַרשא, 3. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) דער ערשטער ליגע־מעטש אין סעזאן האט ביי א הערליך וועטער צוגעצויגען א גרויסען עולם ליבהאבער פון דעם פוסבאל־סעזאן, אזוי ווי „עדעס יאהר האט „רוך״ אין דער ערשטער רונדע פון די מייסטערשאפטען ווידער צוגעשטעלט 2 פונקטען פאר דער בעסער דיספאנירטער ווארשאוער מיליטערישער מאנשאפט „לעגיא״.

גארבארניא — ווארשאוויאנקא 2:4

דער דאזיגער מעטש איז פארגעקומען אין קראקא. אויך „ווארשאוויאנקא״ האט נישט ארויסגעוויזען קיין בעסערע פאדם ווי אין סוף פון פאריגען סעזאן און איז געצוואונגען געווען אפצוגעבען 2 פונקטען דער גוטער „גארבארניא״־מאנשאפט.

ווארטא — קראקאוויא 2:3

דער לעצטער ליגע־מעטש איז פארגעקומען אין פויזען, וואו ס׳האבען פערביטערט געקעמפט 2 כמעט גלייכע מאנשאפטען, די פויזנער „ווארטא״ און „קראקאוויא״. ביי א בעסערען מזל האט קראקאוויא דעם דאזיגען מעטש נישט געדארפט פערשפילען און כאטש געדארפט ארויס אויף רעמי.

דער אנהויב אין לאדז

„הכח״ האט פערלוירען 2 פונקטען

ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט זענען אויפ׳ן ערשטען פייער ארויס 8 מאנשאפטען פון „א״־קלאס. אין 2 פאלען זענען די רעזולטאטען איבעראשונגען, אזוי האט „שטשעלעצקי״ געוואונען ביי „ווידזעוו״ אונפערהאפט, הגם פערדינט און „הכח״ האט פערשפילט ביי פ.ט.צ. אויך אונפערהאפט און אויך פערדינט. די בעזונדערע רעזולטאטען זענען פאלגענדע.

טוריסטען — וו. ק. ס. 1:5

די טוריסטען האבען אהן שום שוועריגקייטען געוואונען ביי דער מיליטערישער מאנשאפט, וועלכע זעהט אויס ווייט ביי די הייעהריגע קאמפען נישט זיין קיין געוואלדיגער געגנער. דאגעגען די טוריסטען האבען קלוג און גוט צוזאמענגעשטעלט זייער מאנשאפט און וועלען שפילען איינע פון די הויפט־ראלען אין דער מייסטערשאפטס־טאבעלע.

ל. ק. ס. I — ארקאן 0:3

ארקאן האט געהאט א שלעכטען טאג ביי א נישט ערשטקלאסיגען צוזאמענשטעל פון דער מאנשאפט. דעריבער איז די מפלה וואס זי האט געליטען פון דער רעזערוו־מאנשאפט פון ל .ק. ס. נישט קיין גרויסע און זי וואלט נאך געקענט זיין גרעסער

שטשעלעצקי — ווידזעוו 1:4

ווי מיר האבען שוין אנגעוויזען איז דער דאזיגער רעזולטאט א שטיקעל איבעראשונג. „ווידזעוו״ איז אין דעם דאזיגען צוזאמענטרעף געהאלטען געווארען פאר׳ן פאווארים און דאך פערשפילט אהן שום „פוקס״ נאר עגאמאל און פערדינט. „שטשעשלעצק״ האט געשפילט מיט אמביציע און ווילען צו געווינען און דאס האט דעצידירט ביים צעהלען די טויערען.

פ. ט. צ. — הכח 0:2 (0:1)

דער מעטש איז פארגעקומען אין פאביאניץ, „הכח״ איז ארויסגעטרעטען אין פאלגענדען צוזאמענשטעל: ראפאפארט, ווידאווסקי, קאפעלאוויטש, וו. ציגלער, קאהאן, שיוועק, קרייצער, פרעסער, גערטלער, מארגענשטערן און סעגאל.

אין דער ערשטער העלפט פון שפילען האט „הכח״ געהאט מעהר פון דעם שפילען, הגם זי האט געשפילט אויף דער נאסער זייט פון פעלד, דאך האט זיך די מאנשאפט נישט פערשטאנען, די בעסטע אויפ׳ן פלאץ זענען געווען די דריי לויפער און דער בעסטער צווישען זיי ווילי ציקלער.

דער אנגריף האט נישט אויסגענוצט אלע מעגליכקייטען און דער בעסטער איז שוין געווען קרייצער.

נאך ערגער איז געווען די פערטיידיגונגס־ליניע און בעזונדערס האט קאפעלאוויטש נישט פערשטאנען זיין חבר ווידאווסקי, ראפאפארט איז נישט געווען אין זיין הויט, הגם ער האט בראוו און גוט פערטיידיגט זיין טויער

ווי מיר האבען שוין אנגעוויזען האט אין דער ערשטער העלפט „הכח״ פיל מעהר געוויזען ווי „פ. ט. צ.״ דאך פערלירט זי אין דער העלפט א טויער, וואס לאזט זיך נישט אויסגלייכען, אין דער צווייטער העלפט איז פ. ט. צ. בעסער דיספאנירט און דעם אמת געזאגט, שפילט זי אין דער העלפט בעסער ווי „הכח״, דאס צווייטע טויער איז געווען א זעלבסטמערדעריש און פאלט פון א „טרעפליכען שאס״ פון ווידאווסקין.

דער ריכטער בושאקעוויטש האט פיל בעעולהט די יודישע מאנשאפט.

שווים-פערמעסטונגען פון א.ז.ס.

נעכטען האט ל.ק.ס. איינגעארדענט א הערליכע שווים־אימפרעזע אין זגערזשער באסיין, צו דער דאזיגער אימפרעזע האט זיך געשטעלט איינער פון די בעסטע פוילישע שווימער קאכענסקי און גאנצע מאנשאפט פון ווארשאווער א. ז. ס. א חוץ דעם האבען אנטיילגענומען א גאנצע רייה לאדזער און זגערזשער שווימער. פון די יודען האבען אנטיילגענומען די שווימער פון לאדזער „מכבי״.

די אימפרעזע האט ארויסגערופען א געוואלדיגע פעראינטערעסירונג און האט צוגעצויגען א גרויסען עולם. די רעזולטאטען פון די פערמעסטונגען זענען געווען זעהר גוטע און ס׳זענען אפילו געפאלען איניגע פוילישע רעקארדען. מ׳דארף דערביי אבער נישט פערגעסען, אז די פערמעסטונגען זענען פארגעקומען אין באסיין, וועלכער האלט קוים 10 מעטער די לענג. די בעזונדערע רעזולטאטען זענען פאלגענדע:

100 מעטער רוקען־שווימען — יאסטזשעמבסקי אין דער צייט פון 1 מינוט 21 סעק.

100 מעטער פרייער סטיל — באכענסקי, אין דער צייט פון 57,4 סעקונדען.

100 מעטער קלאסישען סטיל — גינטער (ל. ק. ס.) אין 1 מינוט 21 סעקונדען.

שטאפעט 3 מאל 20, ערשטע ארט ל.ק.ס. אין 42,8 סעקונדען פאר א.ז.ס.

שטאפעט 3 מאל 30, ערשטע ארט א.ז.ס. 1. אין מינוט 23 סעק., צווייטע ארט א.ז.ס. 2. און דריטע ל.ק.ס.

אין די טראמפאלין־שפרינגען האבען אנטיילגענומען א גאנצע רייה שווימער, שעהנע פארטשריטען האט ארויסגעוויזען קליינמאן פון „מכבי״.

צום סוף איז נאך פארגעקומען א בעוויידמעטש אין

די זיגער אין די דייטשע באקס-מייסטערשאפטען פאר אמאטארען

בערנלעהר — וואזנע — דאנער

וואסער-באל

צווישען א.ז.ס. (ווארשא) און א קאמבינירטען מאנשאפט פון א.ז.ס. 2. און ל.ק.ס.. דער מעטש האט זיך פערענדיגט מיט׳ן רעזולטאט 6:9 פאר דער ערשטער מאנשאפט.

לייכט-אטלעטיק

אויפ׳ן קאנסטאנטינער פאלעסיע זענען נעכטען פארגעקומען די ערשטע פעלד־לויפען ארגאניזירט דורך דעם לאדזער לייכט־אטלעטישען קרייז־פערבאנד. צום סטארט האבען זיך געשטעלט זעהר פיל אנטיילנעהמער. די רעזולטאטען זענען געווען פאלגענדע:

לויף פאר מענער ארגאניזירטע אין די פעראיינען אויף 3 קילאמעטער. דאס ערשטע ארט האט פערנומען סטאראסטא פון „זיעדנאטשאנע״ פאר ווראבלעווסקי ל. ק. ס. עס האבען אנטיילגענומען 30 מאן.

לויף פאר מענער נישט־ארגאניזירטע אויף 2 קילאמעטער. דאס ערשטע ארט האט פערנומען קראוטשיק אין 6 מינוט 36 סעקונדען פאר שטשעטשינסקי׳ן. צום סטארט האבען זיך געשטעלט 22 מאן.

לויף פאר פרויען אויף 1100 מעטער. דאס ערשטע ארט האט פערנומען פריילין סמענטען פון ל. ק. ס.

שווער-אטלעטיק

אין פאביאניץ איז פארגעקומען א מעטש אין רינג־קאמף צווישען „ווימא״ און „קרושענדער״. דער רעזולטאט איז געווע 6:15 לטובת „ווימא״.

ספארט-כראניק

דעם 9 און 10 אפריל וועט אין זאל פון ל.ט.ס.ג. פארקומען א טורניר אין ספארט־שפילען פאר די ארבייטער־מאנשאפטען אין פוילען אויפ׳ן בעכער פון פרעזעס פון לאדזער שטאט־ראט. אין טורניר וועלען אנטיילנעהמען „סקרא״ פון ווארשא, „ר.ס.ק.א.״ פון קאטאוויץ, „ווידזעוו״, „טור״ און די יודישע ארבייטער־מאנשאפטען „גוויאזדא״ (ווארשא) און שטערן (לאדז).

ערפאלגען פון דער פוילישער רעפרעזענטאנץ אין תל-אביב

תל-אביב, (ספ. טעל.) אין צווייטען טאג פון דער מכביאדע האט די פוילישע רעפרעזענטאנץ אפגעהאלטען א רייה וויכטיגע נצחונות.

די וויכטיגסטע רעזולטאטען זענען פאלגענדע:

דיסק־ווארפען דורך פרויען: 1) בערזאן (פוילען) 31,45 מעטער, 2) בערלינער (פוילען), 3) לעווי (דייטשלאנד).

4 פרויען־שטאפעטען אויף 100 מעטער: 1) פוילען, 2) דייטשלאנד, 3) פאלעסטינע.

מענער־לויף אויף 500 מעטער: 1) סאלד (עגיפטען) 15,52,8, 2) בעראן (אמעריקא).

אין טעניס האט די פוילישע רעפרעזענטאנץ בעזיגט רומעניען (0:5), און ענגלאנד (0:3). ענגלאנד האט בעזיגט ארץ־ישראל.

אין די באקס־קאמפען האט נארבארוש (פוילען) בעזיגט גרינשטיינען (ארץ־ישראל). דאגעגען אנדערס איז בעזיגט געווארען דורך ראבערט (עגיפטען) און גראס (פוילען) איז בעזיגט געווארען דורך לאובאוו (עסטרייך).

אין באל־ווארפען האט לעווי (דייטשלאנד) דערגרייכט א רעזולטאט 8,79 מעטער. בערסאן (פוילען) 8,57 מעטער.

אין זיבען־קאמף פון פרויען האט די רעפרעזענטאנץ פון טשעכאסלאוואקיען בעקומען דאס ערשטע און פירטע ארט, רומעניען — דאס צווייטע ארט, פוילען — דאס דריטע.

אין צוועלף־קאמף ביי מענער האט די פוילישע רעפרעזענטאנץ פערנומען דאס ערשטע, צווייטע און פירטע ארט. די טשעכאסלאוואקישע רעפרעזענטאנץ — דאס דריטע און פינפטע ארט.

אין פינאל־קאמפען פון טעניס האט די פוילישע רעפרעזענטאנץ בעזיגט אין דער צווייטער רונדע די ענגלישע.

באקס

„אוניאן״ — „איבערשלעזיען 31״ 5:11

נעכטען איז אין פילהארמאניע־זאל פארגעקומען א גרויסער באקס־מעטש צווישען דער לאדזער „אוניאן״ און דעם איבערשלעזישען קלוב. אוניאן האט געוואונען דעם מעטש מיט 5:11.

צוגרייטונגען פון „מארגעשטערן״ צו דער זומער ארבייט

נייער ספארט-אויפטריט פון „מארגענשטערן״ אין פילהארמאניע

די ווינטער־ארבייט פון דער ארבייטער ספארט געזעלשאפט „מארגענשטערן״ דערנעהנטערט זיך צום סוף. עס ווערען שוין געמאכט די פארבערייטונגען צום אנקומענדען זומער־סעזאן. די הויפט ארבייט אין זומער וועט זיין, ווי שטענדיג אין די גימנאסטישע גרופען. די צוועלף גרופען וועלען ארויסגעפיהרט ווערען אין פעלד. די איבונגען וועלען פארקומען אויף א געהעריגען פלאץ.

א סך ארבייט וועט אוועקגעלייגט ווערען אין די פערשידענע סעקציעס, ווי: פוטבאל, האנד־באל, קארב־באל, שווימען. עס ווערט אויך איצט געשאפען א נייע סעקציע פון ציקליסטען. ביז היינט האבען זיך שוין פערשריבען א גרעסערע צאהל פערזאנען אין דער סעקציע.

אויך די קולטור־ און טוריסטיק־סעקציע ענדערט איהר ארבייט צוגעפאסט צו די זומער־בעדינגונגען. עס זענען פארגעזעהען א גאנצע רייה אויספלוגען צופוס אין דער לאדזער אומגעגענד, וואו עס וועלען בעזוכט ווערען מערקווירדיגע ערטער. די דאזיגע אויספלוגען וועלען בעגלייט ווערען מיט ספעציעלע פארלעזונגען.

פאר׳ן פערענדיגען דעם ווינטער־סעזאן וועט נאך „מארגענשטערן״ האבען אן אויפטריט אין פילהארמאניע זאל. דער דאזיגער אויפטריט זאגט צו צו זיין בעזונדער אינטערעסאנט. דאס איז אן אימפרעזע די ערשטע פון דעם מין. עס וועלען זיך בעוויזען די מארגענשטערן־גרופען מענער און פרויען מיט גאנץ נייע איבונגען, אלגעמיינע פרייע איבונגען, שטאבען־איבונגען, פיראמידען א. א.

דעם דאזיגען אויפטריט מאכט מארגענשטערן בשותפות מיט דער געזעלשאפט קולטור־ליגע, וועלכע האט זיך שוין קונה שם געווען מיט איהרע קולטור־ און פערוויילונגס־אונטערנעהמונגען.

מצד דער קולטור־ליגע וועט זיך אין דעם פריהמארגען, וועלכער קומט שוין פאר דעם שבת פארמיטאג אין פילהארמאניע־זאל, בעטייליגען דער כאר מיט נייע לידער. די דראמאטישע סטודיע בעגינען מיט פרישע אינסצעניזאציעס און דער בלאז־ארקעסטער. מיט איין ווארט עס וועט זיין א פריהמארגען פון ספארט, געזאנג און דראמע.

גרעיג-אויטאמאביל מארמואזעל פראנס,

אויף וועלכן דער קאנסטרוקטאר שאטו רעכענט צו דערגרייכן א געשווינדיגקייט פון 600 קלמ. א שעה

י. אלימלך.

פראָפעסאָר באָריס שאַץ

פראָפעסאָר ברוך שאַץ איז געווען אַ טרוימער און פאַנטאַזיאָר, — איינער פון די זעלטענע טיפען, וואָס גיבען זיך אָפּ מיט ליבע און עקשנות צו זייער געדאנק, — שאַץ איז געווען אַ מענש, וואָס האָט נישט געוואָלט וויסען פון מידקייט, שטערונגען און מניעות, — זיין חלום האָט ער, נישט-קוקענדיג אויף אַלע שטרויכלונגען און שוועריגקייטען, געמוזט פערווירקליכען.

פראָפעסאָר שאץ האָט געבראַכט מיט זיך דעם געדאַנק אויפצולעבען די יודישע קונסט, — דעם יודישען סטיל, די ספעציפיש-יודישע אייגענטימליכקייט, שאַפען ווייטער אַ המשך פאַר דעם אָריגינעלער יודישער קונסט.

דער טרוימער האָט אָבער נישט נאָר געחלומט, נאָר אויך געשאַפען. — דער וואַנדערענדיגער יודישער קינסטלער ברוך שאַץ האָט זיין חלום פערווירקליכט און דעם „בצלאל"-אַנשטאלט געשאַפען, אויסגעהאָדעוועט אַ דור פון קינסטלער און געשאַפען אין דער הייליקער ירושלים אַ קינסטלערישע אַטמאָספער. — שאַץ האָט אויפגעלעבט און בעגייסט דעם יודישען סטיל אין דער קונסט, און נישט אומזיסט האָט ב. שאַץ אַ נאָמען געגעבען זיין קונסט-שול „בצלאל" — אַ נאָמען נאָכ'ן ביבלישען בצלאל, וועלכער האָט אַזאַ קונסטווערק, ווי דעם משכן געשאַפען.

זוכען די יודישע פאָרמען פון אַלע דורות, צונויפזאַמלען די פונקען פון יודישער קונסט, וואָס זענען צעזייט און צעשפּרייט געוואָרען אין משך פון די טויזענטער יאָהרען, — אָט די אַרבייט האָט דורכגעפיהרט פראָפ. ב. שאַץ. אין זיין פּראַכטפולער מאָנאָגראַפיע האָט אונז שאַץ געגעבען צעהנדליקער קינסטלערישע אָפּבילדונגען פון זיינע סקולפּטורען, וועלכע זענען אַזוי פאָלקסטימליך און רעדען אַזוי צום יודישען האַרצען. אין פינצטערען געטאָ-לעבען זעהט אויך פראָפ. שאַץ פונקען פון ליכטיגקייט — די שכינה לייכט אַריין אין דער יודישער נשמה אַפילו אין די פינצטערע ווינקעלעך פון געטאָ („דער שדכן", „דער בעל-תקיעה", „די ערשטע מצוה", „ליכט בענשען", „די הבדלה" א. א.). פראָפ. שאַץ האָט אין אַ ריי וואונדערבאַרע קינסטלערישע שאַפונגען אויסגעדריקט די יודישע בענקעניש נאָך בעפרייאונג, נאָך גאולה און משיחן („חצות", „תשעה באב", „יזכור", „ביים כותל מערבי", „ווען קומט דער וואונדערבאַרער סוף" א. אַ.).

זיין וועלט-נאָמען אַלס גרויסער קינסטלער און סקולפּטאָר האָט אָבער שאַץ בעקומען אַ דאַנק זיינע גרויסע ווערק, — די געשטאַלטען פון די היסטאָרישע גרויסע מענער פון דער פערגאַנגענהייט: „ירמיהו", „מתתיהו", „אליהו הנביא" א. א. אין דאָס ברייטע האַרץ פון דעם קינסטלער ברוך שאַץ האָט זיך אָבער געפונען אָרט פאַר די יודישע גדולים פון אַלע צייטען, — ער האָט זיך קונה שם געווען אויך מיט זיינע סקולפּטורען פון הערצל. בן יהודה, יוסף טרומפּלדאָר, וואָלפסאָן, אימבער א. אַנד.

פראָפ. ברוך שאַץ איז געווען, אפשר דער ערשטער און איינציגער קינסטלער, וואָס האָט בעשאַפען אין זיין קונסט-שול אַזעלכע אָפּטיילונגען, ווי טעפּיכער-אויסאַרבייטונג, האָלץ-אַרבייט, פאַרצעליי-מאַלעריי און די הנבישע „מוקשה", — דאָס אויסקלאָפּונג אין מעטאַל, וואָס איז געווען אַזוי פערשפּרייט ביי די אַלטע ביבלישע קינסטלער אין מדבר.

גרינדענדיג דעם „בצלאל" האָט פראָפעסאָר שאַץ אויך געלעגט אַ יסוד פאַר אַ יודישען מוזיי פאַר יודישער קונסט און ארכעאָלאָגיע, אומערמידלעך האָט פראָפ' שאַץ געזאַמעלט די קינסטלערישע רייכטימער און עטנאָגראַפישע אוצרות, וואָס זענען געשאַפען געוואָרען דורך יודען אין פערשידענע לענדער. ס'האָט זיך איהם איינגעגעבען אויך צונויפצוזאַמלען אַלע יודישע קונסט-זאַכען פון די צייטען פון נאָכ'ן חורבן בית שני, גריכישע און רוימישע קונסט-זאַכען.

פאַר ארץ-ישראל איז „בצלאל" געווען פיל מעהר ווי אַ קונסט-שול און פראָפ. שאַץ פיל מעהר ווי אַ קינסטלער. — „בצלאל" האָט אויך געמיינט נייע שיינע קינסטלערישע מלאכות און פרנסות פאַר טויזענדער יודען. — פראָפ. שאַץ האָט אויסער קונסט אַלע זיינע תלמידים אויך געלערנט קונסט-מלאכות, פון וועלכע מען זאָל קענען מאַכען אַ לעבען.

ווי אַזוי איז פראָפ. שאַץ געקומען צו דעם געדאַנק שאַפען אַ קונסט-ווינקעל אין ירושלים?

וועגען דעם דערצעהלט אונז ב. שאַץ אין זיין בוך „ירושלים הבנויה" און אין זיין אויטאָ-ביאָגראַפיע „בצלאל".

„דאָס איז געווען מיט אַ לאַנגער, לאָנגער צייט צוריק, אין יענער גאָלדענער באַזיווער צייט, ווען מיר האָבען געהאַט נאָך דעם בית-מדרש, (ס'איז געווען אין אַ קליין ליטוויש שטעטעל, קאָוונער גובערניע, — י. א.), וואוהין מיר פלעגען זיך אַלע צונויפקומען. האָבען מיר געהאַט נאָר איין מאיר-בעל-הנס-פּושקע און מיט איין קול פלעגען מיר דאַן אויסשרייען „לשנה הבאה בירושלים".

אין יענער צייט בין איך נאָך אַן אומשולדיגער חדר יונגעל געווען און איך האָב אַ מגיד געהערט.

ס'איז געווען שבת נאָך שלש סעודות. אונזער בית-מדרש איז געווען געפּאַקט, אַלע האָבען מיר זיך צוגעקוועטשט צום עמוד, וואו דער מגיד איז געשטאַנען. מיט אָפענע מיילער און ברייט-געעפענטע אויגען האָבען מיר געשלונגען דעם מגידס ווערטער.

דער בית-מדרש איז געווען איינגעהילט אין אַ בין-השמשות'דיגער טונקעלקייט, נאָר דער שוואַכער שיין פון נר-תמיד האָט קוים בעפינקעלט דאָס גאָלד פון אויסגעשטיקטען פרכות — די שיינע אַרבייט פון מיין מומע רחל פאַר דער נשמה פון איהר פערשטאָרבענעם בן-יחידל.

און דער מגיד האָט געזאָגט מיט אַ ניגון פון טרויער, בענקעניש און זיסער האָפענונג.

נאָר מיט נאָך מעהר זיסקייט האָט ער דערצעהלט וועגען ארץ-ישראל, ער איז געווען אַן א"י-מגיד, אַ משולח פון ר' מאיר בעל-הנס-פּושקע.

איך בין געזעסען אין אַ ווינקעל איינגעקאָרטשעט, מיט בידע הענט דעם קאָפּ אונטערגעשפּאַרט איך האָב געזעהען דעם „כותל המערבי", ווי עס וויינט צוזאַמען מיט די יודען, וואָס קומען מארבע כנפות הארץ אויסגיסען זייער ביטער האַרץ; איך האָב געהערט דעם געוויין פון דער מוטער רחל, איך האָב געזעהען די פּרעכטיגע גערטנער, וואו ס'בליהען אום ווינטער פּאָמעראַנצען, וואו עס וואַקסט דער שמעקעדיגער אתרוג און וואו דעם זיסען באָקסער עסען ציגען...

— דאַן האָב איך אין האַרצען געשוואָרען, אַז ווען כ'וועל גרויס ווערען און קענען שיין מאָלען, וועל איך קיין ירושלים פאָהרען און אַזוי שיין דאָס אַלץ אויסמאָלען...

יאָהרען זענען אוועק.

דער קליינער ברוך איז אין פראָפעסאָר שאַץ אויסגעוואַקסען.

און ווידער זענען יאָהרען אוועק, פיל לענדער האָט פראָפ. שאַץ בערייזט און דעם חלום האָט ער נאָך אַלץ נישט פערגעסען. צו ד"ר הערצל איז ער מיט זיין חלום געקומען. — ער האָט איהם וועגען זיין אידעאַל דערצעהלט און מיט אַ קלאַפּענדיג האַרץ געוואַרט אויף דעם, וואָס ער וועט הערויף זאָגען?

„גוט — מיר וועלען דאָס מאַכען!" — האָט הערצל געענטפערט. — „וואָס פאַר אַ נאָמען וועט איהר אייער שול געבען?"

„בצלאל" — האָט פראָפעסאָר שאַץ געענטפערט, — נאָך דעם נאָמען פון ערשטען יודישען קינסטלער, וואָס האָט אַמאָל אַ הייליקטום אין מדבר געבויט.

איך יאָהר 1906 איז דער טרוים אַ ווירקליכקייט געוואָרען. — פראָפעסאָר שאַץ האָט אין ירושלים געעפענט די „בצלאל"-שול.

*

אין אַ חלום האָט זיך ברוך שאַץ ווייטער געוועבט, — ער האָט געזעהען די אָנקומענדיגע משיח-צייט, ווען „בצלאל" וועט פערנעהמען דעם פלאַץ פון דעם ביבלישען בצלאל און וועט זיין דער צענטער פון ירושלים. — וועט זיך געפינען אין שאָטען פון געטליכקייט (בצל אל, ווי דער תלמוד דערקלערט, דעם נאָמען בצלאל), און נאָך גאַר אַ סך חלומות האָבען זיך אין מוח פון דעם טרוימער געוועבט...

נישט לאַנג צוריק האָט פראָפ. שאַץ פערעפענטליכט זיין בוך „ירושלים הבנויה" — אַ שיינע וויזיע פון אַ קינסטלער, — ווי אַזוי ס'וועט אויסזעהען גאָר איינגיכען ירושלים, ווען משיח וועט קומען. ס'איז אַ הערליכער טרוים, — כ'וועל נישט זאָגען פאַנטאַזיע, — דען מען ווייס נישט היינטיגע צייטען, וואָס איז פאַנטאַזיעס און ווי שנעל ס'ווערען פאַנטאַזיעס מקוים. פון דער פאַנטאַזיע קומט מען גיכער צו דער רעאַליטעט. אויף צו שאַפען אַזעלכע חלומות איז ווייניג צו זיין אַ בעל-חלומות; מען דאַרף האָבען דערצו נשמה און אידייע, מען דאַרף זיין דורכגעדרונגען מיט לייב און לעבען מיט'ן אידעאַל, מ'דאַרף פאַר איהם אָפּגעבען אַלע לעבענס כוחות. און פראָפ. שאַץ האָט עס פערמאָגט אַזאַ נשמה און האָט זיין לעבען געווידמעט דער ווידערבעניייאונג פון יודישען פאָלק.

זיין נאָמען וועט בלייבען דערפאַר אומפערגעסלעך.

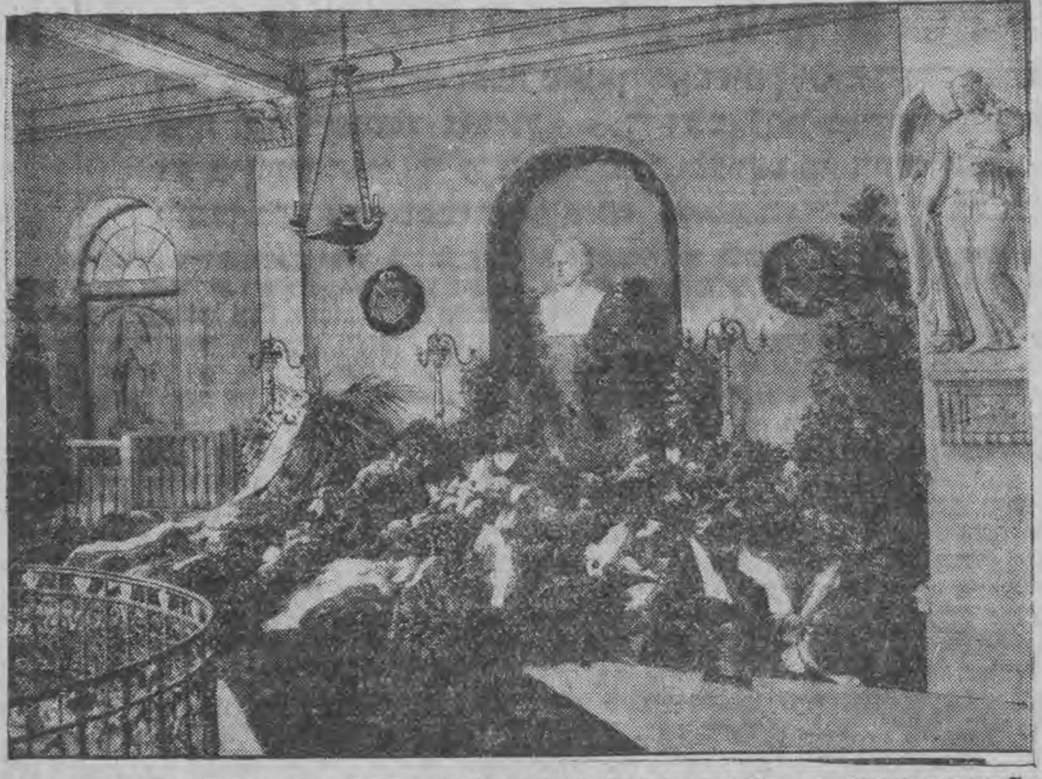

בלומענקרענץ פון דער גאַנצער וועלט אויפ'ן קבר פון געטהע'ן אין ווייטאַר

גרויסער מאַנגעל אין פאַכלייט אין בירא-בידזשאַן

דער אַרבייטס-פּלאַן איז צוליב דעם בעדראָהט

מאָסקווע (יט"א) לויט די בעריכטען, וואָס קומען אָן פון בירא-בידזשאַן לאָזט זיך דאָרט שטאַרק פיהלען דער מאַנגעל אין ספּעציאַליסטען. די לאַגע איז ממש קאַטאַסטראָפאַל. עס פעהלען אַגראָנאָמען פון אַלערליי קוואַליפיקאַציעס, אינזשיניערען, שאָפערס, וואַלד-ספּעציאַליסטען, בוכהאַלטערען, דאָקטוירים, און וועטערינאַרען, דענטיסטען, אַקושערקעס א. א. וו.

אויב עס וועלען נישט אָנגענומען ווערען קיין מיטלען צו שאַפען די מינימאַל - נויטיגסטע צאָהל ספּעציאַליסטען פון אַלערליי פאַכען, וועט דער פּלאַן פון אַרבייט אין בירא-בידזשאַן אין קיין פאַל נישט קענען דורכגעפיהרט ווערען.

די פראַגע וועט בעטראַכט ווערען אויף דעם אַלפאַרבאַנדישען פּלענום פון „אָזעט", וואָס עפענט זיך די טעג אין מאָסקווע.

די פייערליכע ערעפנונג

פון נייעם יודישען קהלה-צענטער אין לאָנדאָן

לאָנדאָן. (יט"א) אין דעם יודישען קהלה-צענטער אין לאָנדאָן, וואָס איז נאָר וואָס פייערליך געעפענט געוואָרען, וועלען זיך קאָנצענטרירען די וויכטיגסטע יודישע אָרגאַניזאַציעס ווי די „יונייטעד סינאַגאָג", באָרד אָף דעפּוטיס, „אַנגלאָ דזשואיש אַסאָסיישאָן", ראַט פאַר יודישער רעליגיעזער ערציהונג, יודישער פרויען-פערבאַנד, יודישע געזעלשאַפט פאַר געזונדהייטס-שוץ, די „בני ברית", יודישער סטודענטען-היים און דער יודישער מוזעאום.

הרב הכולל ד"ר הערץ האָט אין זיין רעדע בעטאָנט, אַז די אידעע פון יודישען קולטור-צענטער האָט שוין זייט יאָהרען בעגייסטערט די יודישע עפענטליכקייט אין ענגלאַנד. אַ דאַנק דעם נייעם קהלה-צענטער וועט פערשטאַרקט ווערען די אַרבייט אויף דעם קולטורעלע, ערציהערישען און סאָציאַלען געביט אין גייסט פון די בעסטע טראַדיציעס פון ענגלישען יודענטום. די פראַגמענטאַרישע אַרבייט מוז קאָנסאָלידירט ווערען. דער קולטור-צענטער וועט דינען אַלס סימבאָל פון איינהייט פון ענגלישען יודענטום און אַלס בעווייז, דאָס בלויז דורך אחדות קען דאָס יודענטום זיך בעשיצען געגען די דראָהענדע געפאַהרען — האָט פערענדיגט זיין רעדע הרב הכולל ד"ר הערץ.

נאָכדעם איז ספּעציעל בעעהרט געוואָרען דאָס אָנדענקען פון פערשטאָרבענעם סער אַדאָלף טוק און דער פערשטאָרבענער פרוי הערץ דורך ענטהילען זייערע פּאָרטרעטען אין די זאַלען, וואָס טראָגען זייער נאָמען.

Dr. med. STUPEL

Ordynator-Roentgenolog Szpitala Miejskiego

האָט בעניייט די אויפנאַהמע אין רענטגענאָלאָגיע
אין דער לעשניצע וגערושער 17 פון 12—6 נאָכמ.
זונטאָג פון 12 — 2 מיטאָג.
אין ווענערישע קראַנקהייטען אין דער היים אויף
מילשטערסקיעגאָ 12 (שקאָדנאַ) טעל. 118-28
פון 7—9 אָהענד, זונטאָג פון 4—6 נאָכמ.

א „מת" אַן עדות

אַ פּיקאַנטע געשיכטע צווישען אַ שווער און אַ שנור

אַ סענסאַציאָנעלע אומגלויבליכע געשיכטע האָט זיך די טעג אָפּגעשפּילט אין ווילנע.

מיט דריי יאָהר צוריק האָט עמיגרירט פון אַ הערביאיגער שטעטעל קיין פראַנקרייך דער 50-יאָהריגער זלמן ליפּמאַן וועלכער האָט געהאַט אין פראַנקרייך אַ רייכען ברודער.

די סיבה צוליב וועלכער ער האָט עמיגרירט איז געווען פאָלגענדע:

מיט 6 יאָהר צוריק האָט זיין זוהן נישט קיין גערעכטענער חתונה געהאַט מיט אַ ווילנער יודישע פריילין. דאָס פאַר פאָלק איז אָבער נישט געווען גליקליך. אין שטעטעל האָבען קינד און קייט געוואוסט אַז דער שווער האָט זיך אַליין פערליבט אין זיין שנור און לעבט מיט איהר און דער נישט גערעכטענער ... וועגען שווייגען.

ווען די קלאַנגען זענען דערגאַנגען צו ליפּמאַנען איז ער אַרויסגעפאָהרען קיין פראַנקרייך, איבערלאָזענדיג זיין הויז און דעם געשעפט דער שנור און דעם נישט גערעכטענעם זוהן. אין אַ קורצער צייט אַרום האָט זיך אין שטעטעל בעקומען אַ דעפּעשע אַז ליפּמאַן איז געשטאָרבען. קורץ נאָכדעם איז די שנור אַנטלאָפען פון זיין זוהן און זיך בעזעצט אין ווילנע.

דער אַוועקגעוואָרפענער מאַן האָט אָנגעקלאָגט זיין פרוי אין פּאָליציי בעשולדיגענדיג איהר אין צוגנבענען זיין מוטערס ציהרונג. ער האָט צוגעשטעלט עדות, אַז דאָס ציהרונג, וועלכע איז ווערט עטליכע טויזענט גילדען, איז געלעגען בעהאַלטען און די פרוי האָט פאַר'ן אַנטלויפען דאָס אַרויסגעגנבעט.

געגען דער פרוי איז צונויפגעשטעלט געוואָרען אַ בעשולדיגונגס-אַקט.

פון איהר צד האָט די פרוי אַרויסגערופען אַלס עדות איהר „פערשטאָרבענעם" שווער, וועלכער דאַרף אויפקלערען, אַז ער האָט איהר געשאָנקען דאָס ציהרונג און דאָ האָט זיך ענטפּלעקט אַ כאַראַקטעריסטישער פּרט- ס'האָט זיך נעמליך אַרויסגעוויזען, אַז דער שווער איז נישט געשטאָרבען און אַז די דעפּעשע וועגען זיין טויט איז געווען אַ פאַלשע. אין דער אמת'ן לעבט ער ביז 120 יאָהר אין ווילנע און וואוינט דאָ צוזאַמען מיט זיין שנור.

דער פּראָצעס וועט פאָרקומען טיילווייז ביי פערמאַכטע טירען.

קלעפּסידרעס
צו זעהר ביליגע פּרייזען
בעקומט אין די דרוקעריי פון
„נייעם פאָלקסבלאַט"
די קלעפּסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאַנדערגעקלעבט איבער דער שטאָט.

ווי אזוי ראַספּוטין האָט זיך אויף אַ באַנקעט אויסגעטאַן נאַקעט

דער טרויעריג־בעריהמטער מאָנאַך ראַספּוטין האָט דאַן געהאַט דעם שטאַרקסטען איינפלוס אויף דער רוסישער צאַרינע. — די דעמאָלסט־בעריהמטע פראַנצויזישע שעהנהייט אַלבאַני דע ברידזש האָט זיך קוים ארויסגעראַטעוועט פון זיינע הענט. — אַן אינטערעסאַנטע מעשה וועגען דער בעוואוסטער שפּיאָנקע מאַטאַ האַרי, ווען זי איז דערשאָסען געוואָרען אין פּאַריז

אַלבאַני דע ברידזש, די בערימטע פראַנצויזישע שעהנהייט און אַקטריסע, דערציילט פאָלגענדע אינטער־עסאַנטע ערפאַהרונג, וואָס זי האָט געהאַט מיט דעם טרויעריג־בעריהמטען רוסישען מאָנאַך ראַספּוטין, וועלכער איז אין דער צייט פון מלחמה געווען דער שרעקליכסטער מענש אין רוסלאַנד.

ווען די מלחמה האָט אויסגעבראָכען, בין איך געווען אין בוקאַרעסט, רומעניען, דערצעהלט דע ברידזש. איך בין דאָרט געווען אַנגאַזשירט פון דעם גרעסטען טעאַטער. אינגיכען אָבער, ווי בעקאַנט, איז די דייטשע אַרמעע אַריינגעדרונגען אין רומעניען און פערכאַפּט כמעט דאָס גאַנצע לאַנד. מיין לאַגע איז געוואָרען געפעהרליך. אַלס פראַנצויזישע פּאַט־ריאָטקע האָב איך פיל געהאָלפען דער פראַנצויזישער רעגירונג צו ענטדעקען דייטשע שפּיאָנען. ווען די דייטשען זענען שוין געווען ביי די טויערען פון בוקאַרעסט, האָט מיר אַ פראַנצויזישער אָפיציר געלאָזט וויסען, איך זאָל זיך שנעל אַפּטראָגען, ווארום איך בין אויף דער ליסטע ביי די דייטשען דערשאָסען צו ווערען. דער אָפיצער האָט מיר געהאָלפען אַנטלויפען. מיינע זאַכען בין איך געווען געצוואונגען איבערצולאָזען, ווייל איך האָב זיך געמוזט שנעל ראַטעווען מיט'ן לעבען.

איך בין אַריבער דעם גרעניץ קיין רוסלאַנד און ווי ס'איז זיך דערשלעפּט קיין אָדעס. דורך פריינד האָב איך באַלד געקראָגען אַ פּלאַץ אין אַ טעאַטער אין פּעטראָגראַד און בין אַוועק אַהין.

איינמאָל, אַן אָוונד, איז דער בעוואוסטער פּרינץ אָרוסאָוו אַריין צו מיר און ערקלערט, אַז דער „הייליגער מאָנאַך" ראַספּוטין איז בעגייסטערט פון מיין שפּילען און זינגען און נאָך מעהר פון מיין שעהנקייט, און ער וואָלט זעהר געוואָלט האָבען מיר ביי אַ קאָנצערט, וואָס ער גיט מאָרגען אָוונט.

ס'איז מיר געווען אינטערעסאַנט צו זעהען אַזאַ פּערזאָן, וועגען וועלכער עס האָט זיך דאַן אַזוי פיל געטומעלט אין רוסלאַנד. בין איך גע־גאַנגען.

ראַספּוטין האָט מיך אויפגענומען זעהר העפליך און געוואָלט נישט אַנדערש, איך זאָל זיצען לעבען איהם. געפרעסען האָט ער ווי אַ ווילדע חיה, און גע־טרונקען זעהר פיל שאַמפּאַניער. איז ער באַלד גע־וואָרען שכור. דאַן האָט ער זיך אויפגעשטעלט, בע־טראַכט מיר מיט זיינע בלויע דורכדרינגענדע אויגען און געהאַלטען אַ טאָסט, אַז ער האָט ליב פראַנקרייך, די פראַנצויזען, און אַזוי ווי דאָ געפינט זיך אַ פראַנצויזין, וויל ער איהר ווייזען, אַז אַ רוס איז נישט ערגער פון אַ פראַנצויז.

און גלייך נאָך דעם, אָהן שום ווארנונג, האָט ער גענומען זיך אויסטון. אין אַ ווילע אַרום איז ער געשטאַנען אַן עקלהאַפט נאַקעטער, בלויז אין איין קורצער העמדעל. זיין לייב איז געווען גע־דיכט בעדעקט מיט שוואַרצע האָר, אַזוי אַז ער האָט אויסגעזעהען ווי אַ מאַלפּע, אַ גארילא.

„ראַספּוטין איז זעהר שטאָלץ מיט זיין פיגור, זיין נאַקעטען לייב, און ווען ער איז שכור, האָט ער האָלט צו בעווייזען עס", האָט מיר אַריינגעשושקעט מיין שכן.

ראַספּוטין האָט זיך אוועקגעלאָזען טאַנצען אַזאַ טאַנץ, וואָס ס'איז גוט אויסצופיהרען אין לאַנגע שטיוועל און ברייטע הויזען, אָבער נישט אין אַ קורצער העמדעל. ס'איז פּשוט אוממעגליך איבערצוגעבען די שענדליכע אַבשטויסענדע סצענע. איך האָב נישט געקענט מעהר אויסהאַלטען, האָב איך זיך אויפגעהויבען און פערלאָזען דעם זאַל. האָט ער זיך געלאָזט לויפען נאָך מיר. איך האָב געפיהלט דעם מיאוס'ען גערוך זיינעם אויף מיין באַקען. איך האָב שיער נישט גע'חלש'ט. מיר איז אָבער דאָך געלונגען אַרויסצודרעהען זיך פון איהם.

אין דרויסען איז געווען אַ ביטערער פראָסט. און איך האָב נישט מיטגענומען דעם פוטער און די שנעע־שיך. איך בין געלאָפען אַ פּאָר הונ־דערט קלאַפטער, ביז איך האָב געכאַפּט אַ טאַקסי און אוועק צו זיך אין האָטעל. ווען איך בין אָבער געקומען אין האָטעל, האָב איך די פיס נישט געקענט ריהרען. מ'האָט מיך אַריינגעטראָגען אויף די הענט, און איך בין עטליכע וואָכען אָפּגעלעגען מיט אָפּגעפראָרענע פיס.

מעהר האָב איך ראַספּוטינ'ען נישט געזעהען. אָבער מיט עטליכע מאָנאַטען שפּעטער, דורכפאָהרענדיג איינמאָל אין אָוונט פערביי פּרינץ יוסו־פּאָוו'ס פּאַלאַץ, האָב איך דערהערט עטליכע שאָסען. אויף מאָרגען, אָדער איבערמאָרגען, האָט שוין גע־קאָכט מיט דער נייעס, אַז ראַספּוטין איז טויט. איך גלויב, אַז איך האָב עס געהערט די שאָסען, וואָס האָבען ראַספּוטינ'ען משלח געווען אויף יענער וועלט.

ווען די באָלשעוויקעס האָבען איבערגענומען די מאַכט, האָב איך געמוזט פערלאָזען רוסלאַנד. פאַר אַ פראַנצויז איז פּשוט געווען אַ לעבענס־גע־פאַהר צו זיין דאָרט.

ווען איך בין געקומען קיין פּאַריז, האָב איך געטראָפען גאָר אַן אַנדער פּאַריז. איך בין געוואָרען אויסגעשפּילט. און נייע יונגע מיידלעך האָבען פער־נומען מיין פּלאַץ.

דאָ וויל איך דערצעהלען אַן אינטערעסאַנטע געשיכטע, וואָס נישט אַלע וויסען, אין פערבינדונג מיט דער בעריהמטער שעהנהייט, די דייטשע שפּיאָנ־קע מאַטאַ האַרי, וועלכע איז הינגעריכטעט גע־וואָרען אין פּאַריז.

מאַטאַ האַרי איז געווען אַן אויסערגעוועהנליכע שעהנהייט מיט אַ געוואַלדיגען צויבער איבער מע־נער, אָבער זי איז געווען אַ פאַלשע שלאַנג, און, פערשטעהט זיך, אַ פעררעטערין, און האָט דעריבער בעצאָהלט מיט איהר לעבען. זי האָט מיר אויסגע־זעהען ווי די פערזאָנליכקייט פון אַ פּרעכטיגען בלום מיט אַ שלאַנג. גלייך ביי מיין ערשטער בעקאַנט־שאַפט מיט איהר, האָב איך דערפיהלט איהר פער־דאָרבענקייט, און אונזער פריינדשאַפט האָט לאַנג נישט געדויערט.

איך בין זיך מודה, אַז ס'טוט וועה, וואָס אַזאַ פּרעכטיגע שעהנהייט און אַ טאַלאַנט איז פערניכ־טעט געוואָרען. אָבער אַלס פראַנצויזישע פּאַטריאָט־קע האָב איך זיך געפרעהט פון דעם טויט פון אַזאַ פעררעטערין.

פאַר'ן טויט האָט זי מורא געהאַט. מיינער אַ בעקאַנטער אָפיצער, וועלכער האָט בייגעוואוינט איהר הינריכטונג, האָט מיר אויף מאָרגען נאָך דער הינריכטונג דערצעהלט פאָלגענדע געשיכטע:

די בעאַמטע, וואָס האָבען בעדאַרפט אויספיה־רען די הינריכטונג, האָבען גוט געוואוסט, אַז זי ציטערט פאַר'ן טויט. האָבען זיי מורא געהאַט, טאָמער מאַכט זי אַ סצענע, און די סאָלדאַטען, וואָס דאַרפען אויף איהר שיסען, קענען זיך נאָך דערשרעקען און בלייבען אָפּהענטיג און נישט קע־נען שיסען. האָט מען בעשלאָסען אָפּצונאַרען איהר. מ'האָט עס געטון אַזוי:

מ'האָט איהר אונטערגעשיקט איהר'ן אַ געליב־טען, וועלכער האָט איהר פערטרויט אַזאַ סוד כלומרשט: איהרע פערעהרער ווילען איהר ראַ־טעווען פון טויט. דעם אורטייל קענען זיי נישט ענדערען. אָבער זיי האָבען אויסגעאַרבייט אַזאַ פּלאַן, וואָס וועט דורכגעפיהרט ווערען. די סאָלדאַטען וועט לען שיסען מיט פּוסטע קוילען. ביים ערשטען שאָס זאָל זי אַ פאַל טאָן מיט'ן פּנים אויף דער ערד און בלייבען ליגען שטיל, פּונקט ווי זי וואָלט גע־ווען טויט. דאַן וועט מען איהר „קע־פער" אוועק־פיהרען אין אַ געוויסער הויז, פון וואַנען מען וועט איהר אין געהיים אָפּפיהרען קיין אויסלאַנד.

מאַטאַ האַרי האָט געגלויבט איהר געליבטען און איז אַ פרעהליכע געגאַנגען צום טויט, ווי אַ כלה צו דער חופּה. זי האָט אויסגעזעהען רייצענד־שעהן, פערפיהרעריש, ווי קיינמאָל פריהער. זי האָט זיך גע־לאָזט בינדען און געקוקט די סאָלדאַטען גלייך אין די אויגען. די קוילען זענען אָבער נישט געווען קיין פּוסטע, און זי איז געפאַלען טויט.

—◦◦◦—

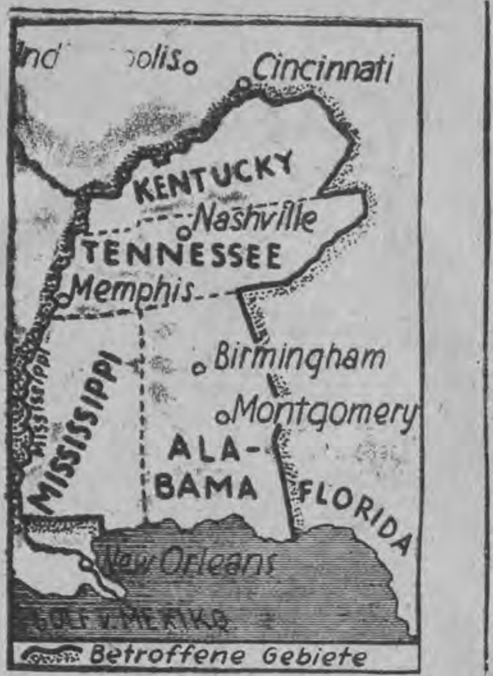

קאַרטע פון די שטאַטען, וועלכע זענען פערוויסט געוואָרען, בעת דעם שטורם־ווינד אין אַמעריקע.

פּראָפּאַגאַנדע צו שרייבען העב־רעאיש מיט לאַטיינישע אותיות

קאָנסטאַנטינאָפּאָל (יט"א) די אַלגעמיי־נע בעוועגונג אין טערקיי צו לאַטייניזירען דעם טער־קישען אלף־בית האָט אויך געהאַט אַן אָפּקלאַנג אויף דער יודישער גאַס. מיט אַ קורצער צייט צוריק איז שוין געמאַכט געוואָרען דער ערשטער שריט אויף דעם געביט: אין קאָנסטאַנטינאָפּאָל איז ערשינען אַ הגדה של פסח מיט לאַטיינישע אותיות.

די דאָזיגע בעוועגונג ווערט שאַרף בעקעמפט דורך די אָרטאָדאָקסישע קרייזען, זי געפינט אָבער פיל אָנהענגער צווישען דער יוגענד.

די איניציאַטאָרען פון דער בעוועגונג האָבען מיטגעטיילט די היגע פּרעסע־פאָרשטעהער, דאָס זיי האָבען בדעה אין זייערע רעפאָרם־פּלענער געהן נאָך ווייטער. עס איז פאָראויסגעזעהען די איבער־זעצונג פון סידור אויף טערקיש און דאָס אָבריכטען תפילות אין די שוהלען אויך אין דער טערקישער שפּראַך.

מען דאַרף בעמערקען, אַז די צאָהל אָנהענגער פון דער דאָזיגער בעוועגונג איז איצט גאַנץ אומבע־דייטענד און זייער השפּעה איז גאָר קליין.

דער הסרוז
(סקיצע)
פון דאָז ווידראָ.

דוד האָט שוין געהאַלטען ביים איינשלאָפען, ווען זיין פרוי, דאַניאַ, האָט איהם פּלוצים אַ פרעג געטון:

— דוד, האָסטו צוטרוי צו מיר?

דוד האָט געעפענט די אויגען, ווי אימיצער וואָלט איהם אַ טאָרע געטון פון שלאָף.

— וואָס עפּעס מיטאַמאָל אַזאַ פראַגע?

דאַניאַ האָט זיך אַליין דערשראָקען פאַר איהרע רייד, און זי האָט אָנגעהויבען שטאַמלען:

— איך מיין... אַנטקעגען דעם...

— אַנטקעגען וואָס?

— וואָס איך בין געגאַנגען צום קאָנצערט...

— צום קאָנצערט?

— מיט העפּטער'ן...

— נאַרישקייטען, — האָט דוד קורץ אָבער ווייך אַ זאָג געטון, — ווייסט דאָך, אַז איך בין צופרידען ווען דו אַמוזירסט דיך.

נישט דאָס האָט דאַניאַ געמיינט, זי האָט, ווי אַלע מאָל, געוואָלט אויספּרובירען איהר מאַנ'ס ליבע צו איהר. עס הייסט, זי ווייסט, אַז דוד האָט זי ליב. אָבער זי ווייסט אויך, אַז ווען מ'האָט ליב, איז מען אייפערזיכטיג. איהר דוד איז אָבער קיינ־מאָל נישט אייפערזיכטיג... זי פּרובירט ווייטער:

— אָבער נאָכ'ן קאָנצערט...

— נאָכ'ן קאָנצערט, — האָט דוד איבערגעזאָגט איהרע ווערטער.

— זענען מיר געגאַנגען אין אַ רעסטאָראַן...

— אין אַ רעסטאָראַן! — האָט דוד אַ זאָג גע־טון מיט פערוואונדערונג־

דאַניאַ האָט זיך דערפרעהט מיט דוד'ס טאָן, און זי האָט צוגעגעבען:

— יאָ, אין אַ רעסטאָראַן מיט מוזיק... און מיר האָבען טאַקע געטאַנצט...

— פיין! — האָט דוד מיט הנאה געזאָגט, — איך בין זעהר צופרידען.

דאַניאַ איז געבליבען ליגען אָפּהענטיג, ווי נאָך אַ שווערער נישט געלונגענער אַרבייט.

— יאָ, צופרידען — האָט דאַניאַ געזאָגט האָפ־נונגסלאָז.

דוד האָט זי אַרומגענומען:

— וואָס־זשע דו גלויבסט מיר נישט? איך זאָל אַזוי זיין גליקליך מיט דיר אינאיינעם.

די לעצטע ווערטער האָבען זיך אַריינגעגאָסען אַזוי זיסער, וואַרימער בוימעל אין דאַניאַס האַרצען אַריין. אָבער באַלד איז דער בוימעל געוואָרען קאַלט און ביטער... איהר זיכערקייט אין דוד'ס ליבע איז אי געשטיגען, אי געפאַלען, און געפאַלען איז עס צו־ליב דעם, וואָס זי זעהט, אַז ער איז צו זיכער מיט איהר... און אפשר איז דאָס גאָר אינגאַנצען קיין ליבע נישט, נאָר אַזאַ מין געפיהל פון זעלבסט־צו־פרידענקייט ,פון עגאָאיזום ,פון זיג...

דוד איז געלעגען רוהיג, כאָטש ער האָט גע־וואוסט ,אַז אין דאַניאַס האַרץ געהט אָן אַ שטורעם, ער האָט געוואוסט נישט נאָר פון היינט, נאָר פון אַלע מאָל. און ער האָט אויך געוואוסט דאַניאַס כוונה צו מאַכען איהם אייפערזיכטיג. ער פילעגט אָבער שטענדיג אַזוי ענטפערען ,אַז דאַניאַ האָט איהר כוונה נישט דערגרייכט, ער האָט עס נישט געטון, ווייל ער וויל'ויך רייצען מיט איהר, דוד האָט זי באמת און אויפריכטיג ליב, אָבער ער איז איבערציוגט אַז ליבע קען מען נישט בעווייזען, אַזוי לאַנג ווי דער צוויי־טער צווייפעלט אין דעם... און ער גלויבט אויך, אַז וואָס אומרוהיגער דער צווייטער איז, אַלץ ווייניגער וועט ער פיהלען אַז מ'האָט איהם ליב און אַלץ מעהר וועלען זיך איהם אויסדאַכטען איינגערעדטע נאַרישקייטען...

ביי דוד'ן איז אויסגעקומען אַז אַזעלכע פער־פּלאָנטערטע פראַגען קען קיינער נישט לעזען. און זיכער נישט אַזעלכע, וואָס זענען דירעקט פּעראינטע־רעסירט אין דער פראַגע. מ'מוז וואַרטען געדולדיג ביז די צייט וועט אויף איהר אייגענעם מיסטע־ריעזען אופן קלאָר מאַכען דעם פּלאָנטער און אויס־ניכטערן דעם געדאַנק.

דאַניאַ האָט געוואוסט דוד'ס שטעלונג צו דער פראַגע פון ליבע און אייפערזוכט. זי פלעגט אָפט אַפילו איינשטימען מיט איהם, און נישט זעלטען פלעגט זי איהם בעוואונדערען פאַר זיין רייפען, אויסגעהאַלטענעם דענקען. אָבער דאָס אַלעס האָט זי געטון מיט איהר קאָפּ, מיט איהר לאָגישען אַיר טייל, איהר האַרץ האָט די געדאַנקען קיינמאָל נישט געוואָלט און נישט געקענט אויפנעהמען... איהר האַרץ האָט פּראָטעסטירט און געשריען דורך די בלוטען און דורך אַלע אברים, אַז עס קען נישט זיין... עס קען נישט זיין... אַז מען האָט ליב, מוז מען זיין אייפערזיכטיג... זי ווייסט עס פון זיך אַליין... יאָ, מען מוז... מען מוז...

טאָ פאַרוואָס איז איהר דוד נישט אייפערזיכ־טיג? איז דאָך אַ סימן אַז ער האָט זי נישט ליב.. נישט ליב? זי האָט זיך דערשראָקען פאַר די לעצ־טע ווערטער און זיי באַלד אָפּגעלייקענט: ניין, ניין! דאָס קען נישט זיין! טאָ פאַרוואָס... פאַרוואָס.. זי האָט מעהר נישט געקענט טראַכטען, דער „יאָ"

און דער „ניין" האָבען זיך אָנגעהויבען קלאַמערן איינס אין אַנדערן און דרעהען זיך, אין אַ ווילדען, וואַהנזיניגען געדרעה, און איצט איז די אויפרע־גונג פאַרגעקומען נישט נאָר אין האַרצן, נאָר אין קאָפּ, אין מויל, אין אַלע אברים.

דאַניאַ האָט בעשלאָסען שפּילען די לעצטע קאָרט, זי האָט זיך אויפגעזעצט און געקוקט דוד'ן אין די אויגען אַריין:

— איך מוז דיר זאָגען דעם גאַנצען אמת...

ס'הייסט ,דאָס וואָס איך האָב דיר געזאָגט ביז־איצט איז נישט קיין ליגען. ס'איז אָבער נישט אַלץ...

דוד האָט אויסגעדרעהט דעם קאָפּ אויף אַ זייט כדי דאַניאַ זאָל זיך נישט פיהלען בעאומרוהיגט פון זיינע בליקען, אָבער דאַניאַ האָט די בעוועגונג אויסגעטייטשט ווי אַ גלייכגילטיגקייט פון דוד'ס זייט. זי האָט אָנגענומען אַ פול מויל מיט ווערטער, און זיי אַלע אויף אַ מאָל אַרויסגעשאָטען:

— טאַנצענדיג מיט העפּטער'ן, האָב איך דער־פיהלט אַ מאָדנע נאָהענטקייט צו איהם, אַ ציהע־ניש אין אַלע מיינע גלידער, אַ קאָכעניש אין מיינע בלוטען... איך ווייס אַליין נישט וואָס דאָס איז געווען... אַזוי האָב איך נאָך קיינמאָל נישט גע־פיהלט... אָבער געוואָלט האָב איך נישט אַזוי פיהלען... אין דער צייט וואָס מיין בלוט האָט געקאָכט האָט עס אויך פּראָטעסטירט... מיינע גלי־דער האָבען מיר אי געצויגען צו איהם, אי אָפּשטוי־סען ... אָבער סיי דאָס ציהען, סיי דאָס אָפּשטוי־סען איז געקומען אַזוי מאָדנע, אַזוי שעהן און מיאוס אין דער זעלבער צייט... עס האָט זיך געוואָלט ער זאָל מיט מיר ,וואָס לענגער טאַנצען, וואָס שטאַרקען דריקען צו זיך... און דאָך... און דאָך...

זי איז אַוועקגעפאַלען אויפ'ן קישען און זיך שטאַרק צעוויינט.

דוד האָט אַ פיהר געטון זיין האַנט איבער איהר קאָפּ:

— בערוהיג זיך, דאַניאַ.

— איך קען זיך נישט בערוהיגען! איך וויל נישט!...

דוד האָט צוגעדריקט איהר פּנים צו זיין ברוסט, ווי מען טוט מיט אַ וויינענדיג קינד, און גערעדט ווייך און שטיל:

— איך פערשטעה... איך פערשטעה...

דאַניאַ האָט זיך אַ ריס געטון פון זיין ברוסט און איהרע אויגען האָבען זיך אָנגעצונדען:

— וואָס פערשטעהסטו? פערשטעהסט גאָר־נישט! ווייסט קיינמאָל נישט פערשטעהן!...

— איך פערשטעה שוין גאָר גוט, — האָט דוד געזאָגט אין העמזעלבען שטילען, ווייכען טאָן, — אַזעלכע געפיהלען קומען אַמאָל צו יעדען מענשען.. — אָבער אַז מען האָט ליב טאָרען זיי נישט קומען! — האָט דאַניאַ געשריען, ווי דאָס וואָלט גע־טראָפען נישט מיט איהר, נאָר מיט דודין...

— גאָר דאָס זענען זעהר מאָדנע, זעהר פער־פּלאָנטערט...

דאָס האָט דוד אָנגעהויבען פונאַנדערגלידערן די רעטעניש פון מענשליכע געפיהלען, אַזוי ווי עס טוט אַ רעדנער אויף אַ פּלאַטפאָרמע... ביי איהם קלאָר, אַז ער איז אויף דאָס מינוט נישט אַזוי אומרוהיגט געוואָרען... און גראָד דאָס, וואָס ער איז נישט בעאומרוהיגט געוואָרען, האָט דאַניאַן גע־קרענקט און זעהר בעאומרוהיגט...

—אַזוי פיהלט מען ווען מע [איז נישט פער־ליבט אין אייגענעם מאַן! — האָט דאַניאַ אַ זאָג־געטון הויך און זיכער.

דוד האָט זיך צושמייכעלט:

— דאָס דאַרפסטו דאָך וויסען בעסער פון מיר..

— איך ווייס נישט! — האָט זי קאַפּריזנע גע־ענטפערט.

— וואַרט־זשע ביז עס וועט דיר קלאָר ווערען..

— און וואָס ווערסטו טון? — האָט דאַניאַ גע־פרעגט און בעת־מעשה געפיהלט אי די לעכערליכ־קייט אי די טראַגישקייט פון איהר פראַגע.

— איך וועל אויך וואַרטען... אָבער דערווייל איז שפּעט און מען דאַרף זיך לעגען שלאָפען... לעג אַוועק דיין קעפּעלע אויף מיין ברוסט און אַלץ וועט שוין רעכט זיין...

דאַניאַ האָט אַ בעזיגטע, אַן אומבעהאָלפענע, אָבער אויך אַ צומישטע, און צורודערטע אַוועקגע־לייגט איהר קאָפּ אויף דוד'ס ברוסט. דוד האָט לאַנג־זאַם אויסגעצויגען זיין האַנט און פערלאָשען דאָס לעמפּעל פון צוקאָפּענס, אין צימער איז געוואָרען פינסטער, טויט.

די פינסטערניש פון צימער האָט אויסגעזעהען, דאַניאַן ווי אַ שוואַרצע פינסטערע כמאַרע, און פון דער כמאַרע האָבען זיך אַרויסגעצויגען, אין שוואַרצ־קייט איינגעהילט, אַלע איהרע איבערלעבענישען פון יענעם אָוונד. דער קאָנצערט־זאַל איז געווען שוואַרץ, די אינסטרומענטען זענען געווען שוואַרץ, אַפילו די מוזיק האָט איצט געקלונגען שוואַרץ אין איהרע אויערען... דערנאָך איז געקומען דער רעס־טאָראַן ,דער טיש, דאָס עסען, העפּטער, דער מאָנגע־טאַנץ — אַלעס שוואַרץ...

דאַניאַ האָט זיך פעסטער צוגעטוליעט צו איהר מאַן:

— דוד, שלאָפסט?...

דוד האָט נישט געענטפערט.

— דוד, כ'האָב מורא...

שטיל.

— דוד... דוד...

—:X:—

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאנטאג 4 כז אדר ב׳ תרצ״ב

אפריל
זון-אויפגאנג 5.12
זון-אונטערגאנג 6.09

ווי אזוי זאל געפירט ווערן די פסח-אקציע?

פרעזעס מינצבערג רעזיגנירט אלס פארזיצער פון דער פסח-קאמיסיע

אומנצריכס פאר אלע מיטגלידער פון דער קהלה-פערוואלטונג איז אויף זונטאג אווענד געַרופען געווארן א זיצונג פון דער קהלה-פערוואלטונג און אויף דער טאג-ארדנונג האט זיך ווידער געפינען די פראגע וועגען דער פסח-אקציע.

נאכדעם ווי פרעזעס מינצבערג עפענט די זיצונג ערקלערט ער, אז דאס שאפען זיך דאס געלד פאר דער פסח-אקציע געהט צו היי-יאהר שווערער ווי יעדעס יאהר. די דיסקאנטא-באנק, וועלכע האט יעדעס יאהר געבארגט 50 טויזענד זלאטיס, וויל היי-יאהר נישט מעהר געבען ווי 30 טויזענד זלאטיס. דאך האט דער פרעזעס ערקלעהרט, אז ער וועט אלץ טון, כדי דאס געלד זאל צו דער צייט געשאפען ווערען.

דאן ערקלעהרט פרעזעס מינצבערג, אז צוליב דעם וואס ער איז מיד און ער דארף זיך אפצורוהען, רעזיגנירט אלס פארזיצער וואס דארף אדורכפיהרען די פסח-אקציע.

וויצע-פרעזעס בערגער ערקלעהרט, אז אין אזא פאל זאגט ער זיך אויך אפ פון דער פסח-קאמיסיע.

פרנס האפמאן האלט, אז די מידיקייט פון פרעזעס איז נישט די אמתע סיבה פון דער רעזיגנאציע, די סיבות ליגען אין דער נישט-איינשטימיגקייט צווישען פרעזעס און זיין ריכטונג, וועלכע פערלאנגט, אז די אקציע זאל געפיהרט ווערען אזוי, אז נישט אלע שיכטען זאלען קענען פון איהר גלייך געניסען. דער פרעזעס וויל דע ריבער נישט נעהמען אויף זיך די פעראנטווארטליכקייט, פרנס האפמאן לעגט פאר, אז די פערוואלטונג זאל נישט אננעהמען די רעזיגנאציע פון פרעזעס.

פרעזעס מינצבערג האלט זיך אבער ווייטער ביי זיין בעשלוס און לעגט פאר אלס פארזיצער פון דער פסח-קאמיסיע ה׳ יוסף וואידיסלאווסקי אבער די קאמיסיע זאל בעשטעהן פון די איבריגע פערזאנען אהן איהם און אהן ה׳ בערגער וועלכער רעזיגנירט אויך.

נאך א לענגערער דיסקוסיע ווערט בעשלאסען די פראגע וועגען דעם פארזיץ אין דער פסח-קאמיסיע צו ענטשיידען אין דער קאמיסיע אליין, צו דער קאמיסיע ווערט אויך צוקאאפטירט דאזאר יוסף וואידיסלאווסקי.

די פערוואלטונג בעשליסט דאן אויף דער ביטע פון לובאוויטשער רבי צו אסיגנירען 1200 זלאטיס אויף 50 פעקלעך פסח׳דיג מצהל קיין סאוויעט-רוסלאנד.

די פערוואלטונג נעהמט דאן צו קענטניס, אז ס׳זענען אנגאזשירט געווארן 2 אינקאסענטען, וועלכע קאסירען איין דעם עטאט ביי די עטאט-צאהלער, וואס צאהלען 5 און 10 זלאטיס עטאט, כדי ס׳זאלען נישט צוגערעכענט ווערען קיין גרויסע עקזעקוציע-קאסטען.

* * *

ווי ס׳איז געלונגען זיך צו דערוויסען, איז די געשיכטע מיט דער רעזיגנאציע פון פרעזעס מינצבערג אלס פארזיצער פון דער פסח-קאמיסיע א רעזולטאט פון די פערלאנגען, וועלכע ס׳האבען ארויסגערוקט אייניגע „אגודה״-פיהרער אין צוזאמענהאנג מיט דער פסח-אקציע.

פון פערשידענע זייטען האט מען געפרובט צו ווירקען אויפ׳ן פרעזעס מינצבערג, אז ער זאל די אקציע פיהרען אזוי, אז קודם-כל זאלען בעפרידיגט ווערען די אינטערעסען פון משלנו-מענשען. דער פרעזעס האט דערויף נישט געוואלט איינגעהן און צוליב דעם האט ער רעזיגנירט אלס פארזיצער פון דער פסח-קאמיסיע.

מיט 3 וואכען צוריק זיך געשמדט

און שויך געווארען צוריק א יוד

דאס פריילין שפרינצע יאקובאוויטש, א לאדזער מיידעל איז געקומען אין קהלה-קאנצעלאריע און אוועקגערופען דעם ראבינאט-סעקרעטאר אן א זייט

— הערט נאר פאניע — האט זי געזאגט — איך וויל ווערען א יודיש קינד.

דער סעקרעטאר האט זי אנגעקוקט פערוואונדערט און געזאגט:

— איהר מאכט געוויס וויצען, פריילין, איך זעה דאך, אז איהר זענט א יודיש-מיידעל.

— האט איהר א גרויסען טעות, פאניע סעקרעטאזשו.

ביי די דאזיגע ווערטער האט זי ארויסגענומען א מעטריקע, אין וועלכער ס׳איז געזאגט געווארען, אז סך הכול דעם 13 מערץ 1932, דאס הייסט נישט מיט קיין גאנצע 3 וואכען צוריק, האט זיך שפרינצע יאקובאוויטש געשמדט אין א לאדזער קירך און בעקומען דעם נאמען אירענא און, אז פון דעמאלט אן, איז זי א ריינע קאטאליטשקע.

דער גאנצער ענין איז גלייך איבערגעגאנגען אין ראבינאט און ס׳האט זיך אנגעהויבען א חקירה ודרישה. ערשטענס, פארוואס האט זי זיך בכלל געשמדט, צווייטענס, אז זי האט זיך געשמדט, פארוואס וויל זי ווידער צוריק ווערן א יודישע און די הויפטזאך, פארוואס איז איהר עפעס דאס נייע גלויבען פערמיאוסט געווארען סך-הכול דורך דריי וואכען צייט? ...

שפרינצע האט ערשט דעמאלט אנגעהויבען צו דערצעהלען: זי איז אנ׳ארים ארבייטער-מיידעל, אזוי לאנג ווי ס׳איז געווען ארבייט, האט זי זיך אויסגעהאלטען און ווי עס איז אדורכגעלעבט, הגם קיין גרויסע גליקען האט זי קיינמאל נישט געהאט, ערגער איז אבער געווארען, ווען די ארבייט האט זיך אפגעשטעלט. ס׳זענען אדורך טעג, וואכען און חדשים מיט׳ן בלויזען זוכען ארבייט אבער אהן ערפאלג. דער מאגען האט דערווייל געפאדערט דאס זייניגע. די שיך האבען געעפענט די פיסקלעך, דער חוב פון דירה-געלד איז געוואקסען און דער ווינד און פראסט האבען געהאט א וואוילטאג ביי איהר אין שטוב. קיין נאהענטע קרובים האט זי נישט געהאט, אויך אלע פריינד האבען זיך אפגעווענדעט פון איהר, אזוי, אז זי איז געבליבען אין גאס מיט איהר גורל. אין דער צייט ווען איהר אונערטרעגליכע לאגע איז דערגאנגען צו דער העכסטער מדרגה האבען זיך מיט שפרינצען אנגעהויבען צו אינטערעסירען איהרע קריסטליכע שכנים פון אלעקסאנדראווסקא-גאס, וואו זי האט געוואוינט, מ׳האט איהר ערלויבט אנצעווארעמען זיך, געגעבען צו עסען און אפילו צוגעזאגט ארבייט בתנאי, אז שפרינצע וועט זיך שמדען, צוערשט האט זי מיט דער גרעסטער פעראכטונג אפגעווארפען דעם דאזיגען פארשלאג, אבער ווען ער האט זיך כסדר איבערגע׳חזר׳ט און מ׳האט וואס אמאל איהר געגעבען בעסערע האפנונגען אויף דער צוקונפט און בעסערע הבטחות, האט זיך איהר עקשנות סוף-כל-סוף געבראכען און זי איז מרוצה געווארען זיך צו שמד׳ען, דעמאלט האט מען זי אנגעהויבען צו האלטען ווי אנ׳אייגען קינד. ס׳האט איהר פון גארנישט געפעהלט און מ׳האט זי צוגעגרייט צום שמד, וועלכער איז טאקע מיט דער גרעסטער צערעמאניע אדורכגעפיהרט געווארען, דעם 13 מערץ 1932. באלד נאכדעם האט שפרינצע-אירענא געווארט אויף ארבייט, אויף פערדינסט און אויף א רוהיג לעבען, דאס רעדעל האט זיך אבער איבערגעדרעהט, מ׳האט זיך אויסגעדרעהט צו איהר מיט׳ן רוקען, נישט געענטפערט אויף אלע איהרע פראגען און מאהנונגען, ס׳האבען זיך אנגעהויבען די זעלבע צרות וואס פריהער, וואס זענען נאך געווען פערבונדען מיט בעוויסען-ביסען צוליב דעם שמד וואס זי האט אדורכגעפיהרט. זי איז שיער-נישט משוגע געווארען פאר פערצווייפלונג, ביז זי האט זיך ענטשלאסען און איז אוועק צו איהר׳ס א קוזינקע און איהר דערצעהלט די גאנצע געשיכטע. ביידע זענען דעריבער פערגאנגענעם פרייטאג געקומען אין ראבינאט, כדי אדורכצופיהרען די פארמאליטעטען, אז אירענא זאל צוריק הייסען שפרינצע און פון א קאטאליק זאל זי צוריק ווערן א יוד.

נאך א גענויער חקירה ודרישה האט זיך ארויסגעשטעלט, אז אלץ, וואס שפרינצע דערצעהלט איז אמת, און ס׳זענען אדורכגעפיהרט געווארען די פארמאליטעטען, אז זי זאל צוריק ווערן א יוד, שפרינצע יאקובאוויטש איז שוין צוריק א יודיש-מיידעל.

וועגען דערלויבענישען אויף געוועהר

די שטאטישע סטאראסטווע איז מודיע, אז אלע פערזאנען, וועלכע האבען אנגעגעבען ביטעס מכּוח׳ן פראלאנגירען זייערע דערלויבענישען אויף צו טראגען געוועהר אויף 1932, דארפען זיך מיט זייערע דאקומענטען ווענדען צו די ביורא׳ס פון דער סטאראסטווע, אין דער צענטראלע, אדער אין די עקספאזיטורען, אפהענגיג פון דעם ארט, וואו דער פעטענט וואוינט.

די פארמאליטעטען קאנען ערלעדיגט ווערען אויך דורך א בעפולמעכטיגטען.

שפעטסטענס דארפען די דערלויבענישען בעניים ווערען ביז׳ן 20. ד. ח. נאך דעם טערמין וועט אומלעגאל געטראגען געוועהר קאנפיסקירט ווערען.

די סטאראסטווע קלעהרט אויף, אז די ערשטע עקספאזיטור פון דער סטאראסטווע געפינט זיך אויף באזארנע 4. און צו איהר קאמפעטענץ געהערען די געוועהר-ענינים פון 1, 2, 3 און 4 קאמיסאריאט; די צווייטע עקספאזיטור געפינט זיך אויף מאניושקי 8, און זי ערליידיגט—דעם 5, 6, 7, 10 און 12 קאמיסאריאט; די צענטראלע פון דער סטאראסטווע ערלעדיגט (אויף קילינסקיעגא 152) די ענינים פון 8, 9, 11, 13 און 14 פאליציי-קאמיסאריאט.

2000 ארבייטסלאזע פון „הארטעניא״

(2) אלע פרובען מצד׳ן ארביטראזש, כדי אויסצוגלייכען דעם סכסוך אין דער פיטריקאווער גלאז-הוטע „הארמעניא״ האבען נישט געבראכט צו קיין שום רעזולטאט.

לעצטענס האט די דירעקציע פון דער הוטע אויפגעפאדערט די ארבייטער, זיי זאלען זיך פערעגיסטרירען צו דער ארבייט ביז 12 א זייגער דעם 1 אפריל, צו דער ארבייט האבען זיך אבער פערשריבען קנאפע 20 פערזאן, און דעריבער זענען אין אווענד דעם 1 ד. ח. אלע וואנעס און אויוונס אין דער הוטע אויסגעלאשען געווארען.

ס׳איז אויך אפגעשטעלט געווארען די הוטע „קארא״, אזוי אז איצט זענען געבליבען ארבייטסלאז 2000 ארבייטער און ארבייטערינס, וועלכע וועלען אויך נישט בעקומען קיין שטיצע פון ארבייטסלאזען-פאנד, ווייל זיי האבען זיך נישט געפאלגט דעם מלוכה-ארביטראזש.

DOKTOR

H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–2 און פון 5–9 אווענד.

בעזונדערווארטע-צימער פאר פרויען.

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע

(—) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע, אז די רעגיסטראציע אויף שטיצע פאר ארבייטסלאזע פאר׳ן חודש אפריל וועט פארקומען לויט פאלגענדען סדר:

היינט, מאנטאג, ד. 4 אפריל, די אותיות:

A B C D E F

דינסטאג, ד. 5 אפריל,

G H I J

מיטוואך, ד. 6 ד. אותיות:

K L Ł

דאנערשטאג, ד. 7 אפריל,

M N O P

פרייטאג, ד. 8 אפריל

R S T U

שבת, ד. 9 אפריל

W Z Ź

פסח-אקציעס פון דער קהלה

אלע פעראיינען, חברות און שטיבלעך, וואס ווילען, אז זייערע מיטגלידער זאלען געניסען פון דער פסח-אקציע ביי דער קהלה, דארפען צושטעלען רשימות פון זייערע מיטגלידער אויף ספעציעלע פארמולארען, וואס זענען צו בעקומען טעגליך אין דער קהלה פון 9 ביז 3 מיטאג. די דאזיגע רשימות מוזען אפגעגעבען ווערען אין דער קהלה שפעטסטענס ביז׳ן 5. ד. ח. 3 מיטאג.

עפענען אויף פסח די פער-חתמ׳עטע בעקערייען

כדי צו געבען א מעגליכקייט דער יודישער בעפעלקערונג צו זיין פערזארגט מיט מצות, האט די קהלה אויפ׳ן פערלאנג פון בעקער-צעך זיך געווענדעט מיט א בקשה צום מאגיסטראט, אז די פער׳חתמ׳עטע בעקערייען זאלען געעפענט ווערען אויף צוויי וואכען צו באקען אין זיי מצות.

די קהלה ווייזט דערביי אן, אז א דאנק דעם וועט מעגליך זיין צו בעשעפטיגען א געוויסע צאהל ארבייטסלאזע בעקער-ארבייטער.

פייערליכקייט דעם ערשטען שבת אין דער „ישיבת בית ישראל״

שבת האט זיך פערזאמעלט אין די ישיבה א גרעסערער עולם פון די לאדזער חשובי הציר צום דאווענען. פאר׳ן לייענען האלט הרב ר׳ חיים אלעזור זינגער א דריש מעניני דיומא. די בעלי תפלות פון אלעקסאנדערער רבי׳נס בית-המדרש האבען געדאווענט מיט׳ן כאר. ביי די עליות, האבען די עולים לתורה מנדר געווען גרויסע סומעס לטובת דער ישיבה. נאכ׳ן דאווענען האט זיך דער עולם משמח געווען ביי א גלעזעל וויין.

לאדזער יודישער קאמעראל-טעאטער
אלעע 1-טער מאי 2. דיר.: דוד צעלמייסטער און א. בעזמאן.

גאסטשפילן פון לאדזער קאמעראל און קליינקונסט-טעאטער „ארט״
קינסטל. אנפ.: מ. בראדערזאן.

לעצטע 2 טעג! גרויסע פאלקס-פארשטעלונג לעצטע 2 טעג

היינט – נאר 1 פארשטעלונג 10 אין אווענד
פרייזען פון 60 גראשען ביז 1.60 זל. ערשטע רייה

„שמחות ביי יודען!״

2 טיילען, 12 שלאגער-נומערן

מיטוואך דעם 6-טען אפריל פייערליכע פרעמיערע פון XXVI פראגראם

פייגל איז דער לופטן

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פון 6 אווענד.

יודישער ארטיסטען-פעראיין אין פוילען

גאנץ לאדז גרייט זיך צום

גרויסען ארטיסטען-טאג

וואס קומט פאר מאנטאג, ד. 11. אפריל 1932, 9 אוו. אין גרויסען זאל פון פילהארמאניע

ס'ווערט פארבערייט **א גראנדיעזע פארשטעלונג** מיט אנטייל פון אלע ארטיסטען פון ביידע יודישע טעאטערן „פילהארמאניע" און „ארארט"

פרטים אין די ווייטערע אנאנסען | פרטים אין די ווייטערע אנאנסען

לוסטראציע פון קהלה-פרעזידיום אויפ'ן בית-עולם

נעכטען האט פרעזעס מינצבערג, וויצע-פרע- זעס בערגער און סעקרעטאר נאדעל אדורכגעפיהרט א לוסטראציע אויפ'ן בית-עולם אין צוזאמענהאנג מיט עטליכע אנקלאגען פון בירגער װעגען דער ארדנונג אויפ'ן בית-עולם.

שטארק פערשאדעט 3 מענשען

(2) פון א דעפעקט אין קוימען זענען נעכ- טען געפעהרליך פערשאדעט געווארען דער 61- יאהריגער וועכטער סטאניסלאוו זשענטארסקי (פעט- ריקאווער 10), זיין ווייב, די 60 יאהריגע אנאס- טאסיא און זייער זוהן, דער 24-יאהריגער יוזעף.

פאנאטאוויע האט סטאניסלאוו'ן איבערגע- לאזט אויפ'ן ארט, אבער זיין ווייב און זוהן, אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אנ'אלטער לעהרער גע'חלש'ט אין גאס פאר הונגער

(א) נעכטען איז געפאלען אין גאס פאר הונ- גער דער 61-יאהריגער וואצלאוו גאלובסקי, א געוו. ווארשעווער גימנאזיאל-לעהרער, וועלכער האט בעת דער מלחמה געארבייט אין פיעטרקאוו, און שוין עטליכע יאהר זיך בעמיהט צו איינארדענען אין לאדז.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: ק. ליינוועבער (פרייהייטס-פלאץ 2), י. הארטמאן (מלינארסקע 1), וו. דאנילעצקי (פעטריקאווער 127), א. פערעלמאן (ציגעל גאס 32), י. צימער (וואלטשאנסקא 37), פ. וואיטשיצקי (נאפיורקאווסקיעגא 27).

היינט פרעמיערע!

די פרעכטיגע און רייצענדע

Anna Ondra

רייצט, איבערראשט אין איהר נייעסטער אייראפעאישער פראדוקציע א. נ.

אנאכט אין גן-עדן

רעזשי פון בעקאנטען **Carol Lamac**

אויסערן פראגראם: קלאנג-טאגבוך און אקטואליטעטען פון לאנד.

אנהייב שבת און זונטאג 1 בייטאג און אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג.

עקסמיסיעס פון די ז.א.פ.א. הייזער

(2) ערשט נישט לאנג איז ארונטערגענומען געווארען דער באיקאט פון די הייזער פון ז.א.פ.א. אויף ניי-פאביאניצער גאס; ערשט גארשט לאנג זענען אלע דירות דארט פערדינגען געווארען, און שוין האבען צהערנעכטען געזאלט פארקומען אין געריכט 2 עקסמיסיע-פראצעסען.

די דאזיגע פראצעסען זענען נישט פארגע- קומען דערפאר, וואס די צדדים האבען זיך פער- שפעטיגט אין געריכט.

ס'איז משמעות צו ווייט צו גיין...

די פראצעדור פון עקסמיטירען פון די ז. א. פ.א.-דירות ווערט געפיהרט בזה האופן: אז דער לאקאטאר בעצאהלט נישט פאר'ן ערשטען חודש, שיקט מען איהם רופען, און מ'זעהט אדורכצוקומען. אז מ'שיקט איהם אבער רופען, און ער קומט נישט — שיקט מען איהם שוין רופען דורכ'ן געריכט.

אין קריגס-צושטאנד, נאך איידער געווארען זעלנער...

מחמת מיעטשיסלאוו לעווע פון דארף יוזע- פאוו נעבען כאיני, האט נעכטען געדארפט אוועק- גיין אין מיליטער, האט ער צוזאמען מיט נאך חברים זיינע געמאכט א צאתך לשלום-ביבקע ביי זיין פאטער, מיט בראנפען, מיט צובייסעכץ און מיט מיידלעך.

און אז ס'איז שוין געווען פריילעך אויף די געדעריס, און אז די פיס האבען זיך געשאקעלט, און די קעפ האבען זיך געדרייט, איז צווישען די צוקונפטיגע מיליטער-לייט ענטשטאנען א געשלעגן אויף מעסערס צוליב — א שיקסעל.

דער סוף איז געווען, אז פאנאטאוויע האט אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל דעם 24-יאהריגען יאן גזשעיטשאק (פון זשגאווער 191), וועלכענס קאפ עס איז צושעטקעוועט אזוי, אז איין גאט ווייסט, ווי-אזוי עס וועט זיך אויף איהם קאנען האלטען דאס מיליטערישע היטעל...

היידען-פייערונג אין לאדז

דאס ארעטאריום „מעשה בראשית" וועט אויפפיהרען דער „שיר"-כאר צוזאמען מיט סאליסטען און לאדזער פילהארמאנישען ארקעסטער

דער יונגער, אבער שוין בעריהמט געווא- רענער לאדזער יודישער כאר „שיר" גרייט צו א גרויסען יום-טוב-קאנצערט. דער בעליבטער כאר, וועלכער איז לעצטענס אויפגעטרעטען מיט א גרוי- סען ערפאלג אין דער ווארשאווער פילהארמאניע, האט זיך דארט דערווארבען א נאמען אלס בעס- טער כאר אין פוילען. די ווארשאווער פילהארמאניע האט איינגעלאדענט דעם „שיר"-כאר מיטצווירקען אין בעטהאווען'ס 9-טער סימפאניע, מיט וועלכער ס'וועט אנפיהרען דער וועלט בעריהמטער דיריגענט אסקאר פריד.

דעם היינטיגען חודש פייערט די גאנצע מוזי- קאלישע און קולטורעלע וועלט דעם 200-יעהריגען געבורטס-טאג פון איינעם פון די גרעסטע מוזיקא- לישע גאונים פון יאזעף היידן. אין צוזאמענהאנג דערמיט האט די „שיר"-פערוואלטונג בעשלאסען איינצוארדנען א גרויסען פייערליכען היידן קאנצערט אין פילהארמאניע. עס וועט אויפגעפיהרט ווערען היידנ'ס גרעסטע שאפונג, דאס אראטאריום „מעשה בראשית". אינ'ם קאנצערט, וועלכער וועט פאר- קומען דעם 24. אפריל אין דער פילהארמאניע, וועלען זיך בעטייליגען דער גרויסער געמישטער „שיר"-כאר, וועלכער האט זיך לעצטענס מיט'ן קאנצערט אין ווארשא בעריהמט געמאכט אין גאנץ פוילען, א רייהע היגע און ווארשאווער סאליסטען, ווי אויך דער ארקעסטער פון דער לדזער פיל- הארמאניע.

דער כאר גרייט זיך שוין צום דאזיגען קאנ- צערט זייט עטליכע חדשים. דער קאנצערט וועט אויך זיין דער עושטער נאכ'ן גרויסען נצחון- קאנצערט אין דער ווארשאווער פילהארמאניע.

Dr. Różaner

ספעציאליסט פון הויט און וועגערישע קראנק- הייטען, מענער-שוואכע און קינדערלאזיגקייט

נארוטאוויטשא 9, טעלעפאן 128-98

נעמט אן פון 8—10; 4—8 אווענד.

זונטאג פון 9 ביז 10 פריה.

גוט מארגען!

א כעלעמער פסק...

צי די כעלעמער זענען טאקע נאראנים, האבען מיר זיך נישט איבערצייגט, נאר אז אין דער סקער- ניעוויצער באהן-דירעקציע זיצען נישט קיין גרויסע חכמים — דאס איז א פאקט.

פון וואנען ווייסען מיר דאס? טא זייט מוחל, און לייענט דעם נעכטיגען „נייעם פאלקסבלאט". די סקערניעוויצער באהן-דירעקציע, פאדערט אויף דעם לאדזער מאגיסטראט, אויפצומאהנען ביי דער לאדזער קהלה דעם שאדען פאר די שויבען, וואס לאדזער יודען האבען אויסגעהאקט אויפ'ן וואקזאל, בעת דער גערער רבי איז אדורכגעפאהרען קאלוש- קי — אנ'אמת'ער כעלעמער פסק!

ארימע, לאדזער קהלה!

די לאדזער קהלה האט איצט א קלאפאט: ביז איצט האט זי געהאט א פערטיגען, אויסגעארבייטען, פעסטגעשטעלטען בודזשעט מיט פעסטע פאזיציעס, אין דער הוצאה, ווי: ראבינאט, שולען, סובסידיעס, בית-החיים, אינווענטאר, אדמיניסטראציע, קאנצע- לאריע, הילף פאר קינדער, סאציאלע הילף, תלמוד- תורה, סטיפענדיעס און אנדערע הוצאות — איצט איז צוגעקומען נייע פאזיציעס אין קהלה-בודזשעט — צובראכענע שויבען אויף א וואקזאל. ענטשע- דיגונג פאר פאדלאגעס, וואס לאדזער יודען האר- בען פערטרעטען אין די „אגאנקעס" ביי די „אר- זשענדעס" ביים אפגעבען רעקורסען און אנדערע „פאזיציעס"....

און ווער ווייסט? ווער ווייסט, צי אין דער צוקונפט, וועט מען נישט פערלאנגען קיין זאק- לאדניקעס? טאמער וועט א יוד אנטרעטען אויף א גוי'עשען אטשיסק, יודען וועלען ביים מחדש זיין די לבנה — איבערקעהרען א נאכט-טראמוואי, אז א יוד וועט געבען א ניס, און דערמיט גורם זיין... א באהן-קאטאסטראפע, וועט מען נישט מאכען קיין גרויסע שהיות, מ'וועט קומען אין דער יודישער קהלה און נעהמען דעם ערשטען, בעסטען דאזאר פאר א זאקלאדניק — ווער ווייסט?..

ארימע, קהלה נעבעך!....

אב—נעק

געכאפט א גנב

(2) נעכטען האט א געהיים-אגענט געכאפט ביים „גראנד האטעל" א געוויסען עליאש גינגער (18 יאהר אלט), וועלכער זאל האבען עהערנעכטען ביי קאזלען אין פארבען-געשעפט אויף פזשע- יאזד 6, ארויסגע'גנב'עט ביי א געוויסען אסקאר שמידט (קאוויענסקא 13) א פארטפעל מיט געלד.

שמידט האט אין גינגערן דערקענט דעם גנב.

ר. איזראעל.

פערעלע

א סענסאציאנעל- עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

137)

די אלטע פרוי האט מורא געהאט זיך איינצור- לאזען אין א שמועס מיט בערנארדן, זיינע פראגען זענען געווען צו קלוג פאר איהר און האבען זי כסדר פעריאגט אין א טעמפען ווינקעל, פון וועלכער זי האט זיך קוים געקענט ארויסדרעהען.

— איהר ווייסט עפעס קאנקרעטעס וועגען דעם, האט די פרוי האלפערן געפרובט צו פארשען בער- נארדן.

— מאדאם האלפערן, איך האב שוין אייך אייב- מאל געזאגט און מודה געווען, אז איהר זענט אנ'- אינטעליגענטע פרוי, א געבילדעטע פרוי און מיט אייך קען מען גאנץ אנדערש רעדען, ווי מיט אנ- דערע אין אייער עלטער, איך האלט — און איהר ראפט דאס פערשטעהען — אז מיט פייער דארף מען זיך נישט שפילען, מ'דארף זיך נישט אליין פיי- ניגען און נישט לאזען אנ'אנדערן זיך פייניגען און לײדען, נאכמעהר דערפאר, ווייל אויב ס'איז עפעס פערהאן א סוד אין דער גאנצער געשיכטע, וועט ער פריהער אדער שפעטער ענטדעקט ווערען.

די אלטע פרוי האלפערן האט זיך ארומגעקוקט אין אלע זייטען, אזוי ווי זי וואלט זיך געוואלט איי- בערצייגען, צי אימיצער הערט נישט אונטער זייער געשפרעך, הגם זי האט געוואוסט, אז אין שטוב איז קיינער נישט פערהאן.

הער קאלינסקי, האט זי געזאגט, איך זעה, אז איהר ווייסט עפעס, איך זעה אז איהר ווילט מיך צווינגען, צו זאגען דאס וואס איך ווייס, אבער זאגט מיר צווערשט, צי ווייס פערעלע אויך וועגען עפעס, צי איז זי אין עפעס חושד.

בערנארד האט דערזעהען, אז ער איז אויפ'ן ריכטיגען וועג, אז ער טאר איצט נישט אפלאזען דאס געשפרעך און עס דערפיהרען צום סוף, דער- ריבער האט ער שנעל געענטפערט.

— איך גיב אייך מיין ווארט, פרוי האלפערן, אז פערעלע האט קיין שום אהנונג נישט וועגען דעם, וואס איך וויל מיט אייך רעדען, אז זי ווייס אפילו נישט, אז איך בין אהערגעגאנגען צו אייך.

— טא וואס וועט זיין, אויב פערעלע וועט דא אהערקומען, זי דארף דאך באלד אנקומען

— דאס מאכט נישט אויס, איך וועל ערקלערען אז איך בין געקומען צו איהר און דא געווארט אויף איהר, בערנארד האט אבער נישט געוואוסט, וואס ער זאל ווייטער רעדען, וואס פארא פראגען ער זאל ווייטער שטעלען, ווייל ער האט נישט געוואוסט וואס פארא סוד די פרוי האלפערן בעהאלט אין זיך, צי דאס וואס ער איז חושד איז דאסזעלבע וואס ער טראכט. ביידע זענען אויף א ווײלע שטיל גע- בליבען, יעדער פון זיי האט געווארט, אז דער אנ- דערער זאל אנהויבען צו רעדען. קיינער האט עפעס נישט געוואלט זיך ארויסכאפען מיט א ווארט. בער- נארד האט געפויקט מיט די פינגער אויפ'ן טיש געדרעהט זיך אויף זיין שטוהל און נישט געקוקט אויף דער פרוי האלפערן. די פרוי האט געביסען די נעגעל פון די פינגער און נישט געקענט קוקען בערנארדן אין די [illegible]גען אריין. די לאגע איז גע- ווארען א פיינליכע און קאלינסקי האט נישט מעהר אויסגעהאלטען

— הערט מאדאם האלפערן וואס ווען מיר זיך דא שפילען אין בעהעלטעניש, וואס וועלען מיר דא פראווען פערשידענע שטיק. זאגט מיר אפען און עהרליך, וואס פארא שווערען סוד בעהאלט איהר אין זיך, איך קען אייך מיט דער גאנצער אויפריכ- טיגקייט צוזאגען, אז אויסער מיר וועט דערוועל קיינער דערפון נישט וויסען, פערשטעהט זיך, אז אויף א לאנגע צייט בין איך נישט ערוב דערפאר

— ווי פאלט איהר אויס, הער קאלינסקי האט זיך די אלטע אויפגעשטעלט פון איהר ארט, ווי וואגט איהר בכלל זיך אזוי אונפערשעהמט און דרייסט אריינצורייסען אין די אינטימסטע פערהעל- טענישען פון א מענשען...

— זייט מיר הונדערט מאל מוחל, מאדאם האל- פערן, איך האב געשטעלט די פראגע נישט אייך ווערה צו טון, נישט אייך צו בעליידיגען, איך האב זיך געפרעגט נישט צו שטילען מיין נייגעריגקייט, נישט גלאט אזוי, ווייל דער ענין אינטערעסירט מיך, נאר דערפאר ווייל כון אייער אנטוואָרט איז אנבעלאנג דאס לעבען פון פיל מענשען דער רוה און וואוילשטאנד פון א גאנצע רייהע אייערע נאהענטע, וועט איהר אבער אייער סוד נישט אויסזאגען דראהט א סכנה נאך פיל מענשען, קען מען זיך אפילו נישט פאר- שטעלען די פאלגען וואס אזא ווייטערדיגער שוויגען קען ברענגען.

די פרוי האלפערן האט אנגעהויבען צו וויינען, אפשר דערפאר וואס בערנארדס לאגישע אבער שארפע פראגען האבען זי שטארק געפייניגט אדער גאר דערפאר וואס זי האט זיך דערמאהנט אין דער פערגאנגענהייט, דאס וויינען איז געווארען וואס אמאל שטארקער און שטארקער, אזוי אז די אלטע פרוי האט איינגאנצען געציטערט און האט נישט געקענט קיין ווארט מעהר ארויסרעדען. בערנארד האט זי בערוהיגט וויפיל ער האט געקענט

— מאדאם האלפערן, ס'איז גלייכער, אז איהר זאלט זיך פאר מיר ארויסרעדען דאס הארץ, איידער איהר זאלט שפעטער דארפען רעדען געצוואונגענער- הייט, סוף כל סוף וועט דאך צו דעם מוזען קומען, בערוהיגט אייך און דערצעהלט מיר ווי פאר א פריינד, ס'וועט אייך לייכטער ווערען און גלויבט מיר, אז איך וועל אייך פערשטעהען און פיל אנדערע וועלען אייך פערשטעהען און דאס הייסט מוחל זיין.

פרוי האלפערן האט זיך געווישט די טרעהרען און געזאגט

— אמת, א שווערער שטיין ליגט אויף מיין הארץ, איך האב איהם געוואלט טראגען ביז'ן סוף פון מיינע יאהרען, ווי לאנג עס וועט מיר נאך אויסקומען צו לעבען האב איך געוואלט טראגען דעם סוד ביי מיר און דאן איהם מיטנעהמען אין קבר אריין.

בערנארד האט שוין איצט נישט איבערגעריסען ער האט געוואוסט, אז איצט וועט די אלטע פרוי שוין דערצעהלען מיט דער גאנצער אויפריכטיגקייט און צוטרוי צו איהם

— אבער איך האב דאך קיין שלעכטס נישט געוואלט און קיין שלעכטס נישט געטון, האט פרוי האלפערן ווייטער גערעדט.

(פארטזעצונג קומט)

צו אלע ארגאניזאציעס פון ארבייטענדע ארץ-ישראל אין לאדז

(אויפרוף)

אויף דעם דרינגענדען רוף פון דער הסתדרות העובדים אין ארץ-ישראל, וועלכע שטרעבט כסדר אין דעם איצטיגען ערנסטען מאמענט אין ציוניזם צו טאראווען דעם וועג פאר נייע טויזענדער חלוצים דורך דער אויסברייטערונג פון די עקאנאמישע און קולטורעלע פאזיציעס פון דער ארץ-ישראל'דיגער ארבייטערשאפט זענען מיר פערפליכטעט תיכף ומיד צוצוטרעטען צו א גרויס-מאסשטאבי-גער אקציע לטובת דעם ארץ-ישראל'דיגען ארבייטער-ווערק. די ליגע פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל, וועלכע האט ביז איצט געפיהרט אין אונזער שטאט א בעשיידענע טעטיגקייט, מוז די דאזיגע טעטיגקייט פון איצט אן פיל-פאך פערגרעסערען און פערברייטערען. די ליגע פארן ארבייטענדען ארץ-ישראל אין לאדז מוז אונבעדינגט צושאפען איהר ארבייט צו די גרויסע געבאטען, וועלכע עס שטעלט פאר אונז אוועק די הסתדרות-העובדים און איהר שעפעריש אויפבוי-ווערק.

אין דער שטרעבונג צו ערפילען דעם רוף פון אונזערע ארץ-ישראל'דיגע חברים-ארבייטער טרעטען מיר צו צו א פלאנמעסיגער ארגאניזירונגס- און אויפקלערונגס-אקציע צווישען אלע חברים און פריינד פון ארבייטענדען ארץ-ישראל. עס וועט זיך נישט טרעפען געפונען קיין איין חבר אין א ציוניסטישער ארבייטער-פארטיי אדער פון א חלוצישער יוגענד-ארגאניזאציע, וועלכער זאל נישט ווערען א מיטגליד פון דער ליגע און וואס זאל נישט ערפילען זיינע פליכטען, וועלכע די ליגע לייגט ארויף אויף איהם. אבער א חוץ דעם וועלען מיר דארפען אין די ראמען פון דער ליגע ארומנעהמען די פיל פריינד פונ'ם ארבייטענדען ארץ-ישראל און אקטיוויזירען זיי לטובת דעם געדאנק פון דער נאציאנאלער בעפרייאונג און סאציאלער בעפרייאונג פון דעם יודישען ארבייטס-פאלק אין ארץ-ישראל.

חברים! מיר רופען אייך אלעמען אין די רייהען פון דער ליגע פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל. מיר פאדערן אייך אויף צו אן ערנסטער און פער-אנטווארטליכער מיטארבייט לטובת אונזער בע-פרייאונגס-ווערק אין הסכם מיט דער ערנסטקייט און מיט דער פעראנטווארטליכקייט פון דער שעה!

קאמיטעט פאר דער ליגע פאר'ן ארבייטענדען ארץ-ישראל אין לאדז.

פאפולערע יודישע „פאלקס-ביבליאטעק פאר איין גילדען

רעדאגירט דורך רחל פייגענבערג

דער אבאנאמענט אויפ'ן ערשטען האלב-יאהר קאסט בלויז 3 גילדען. א בוך וועט דער-שיינען יעדע צוויי חדשים. די ערשטע צוויי בי-כער „די שפייזערינס אין סטעפ", ראמאן פון ש.־ל. בלאנק און דאס געשיכטען-בוך „אראבער" זענען איבערגעגעבען צום דרוק און ווען זיי וועלען דערשיינען, וועלען זיי גלייך פונאנדערגעשיקט ווערען דורך דער פאסט צו די אבאנענטען. ס'ווערט אויך צוגעגרייט דער מאטעריאל פאר'ן דריטען בוך, וועלכער איז ספעציעל געווידמעט דער יודישער פרוי און צום צווייטען האלב-יאהר ווערען איבערזעצט אין יודיש די אקטועלסטע ווערק פון ברענערן און א. ד. גארדאנען.

דא אין לאדז איז די אבאנענטען-זאמלונג פאר דער יודישער „פאלקס-ביבליאטעק" איבער-געגעבען געווארען די יוגענדליכע ארגאניזאציעס פון גורדניה" און „השומר הצעיר".

איינצאהלען פאראויס בלויז 3 גילדען און אנגעבען פינקטליך דעם אדרעס.

פאר די אבאנענטען איז פעראנטווארטליך די רעדאקטארין פון דער „פאלקס-ביבליאטעק" ר ח ל פ ײ ג ע נ ב ע ר ג.

לאדז און איהרע קינסטלער

צו דער ערעפנונג פון דער צייכען- און מאלעריי-שול פון וואצלאוו דאבראוואלסקי

פון סטאראסטא אלעקסי רזשעוסקי

מ'קאן נישט טראכטען וועגען קיין שום מענ-שליכער קולטור אהן דעם אנטייל פון דער קונסט. די קונסט ערפילט די געזעלשאפטליכע פונקציע און איז אן אקטיווער און בילדונגס-פאקטאר אין דער קולטור. די קונסט פאר קונסט איז געבליבען א אידעאל פאר די, וועלכע האבען פערלוירען דאס גלויבען אין לעבען און אנשטאט דעם, שאפען זיי זיך א פיקציע פון גלויבען אין דער קונסט.

דער קריזיס, וועלכען ס'לעבט איצט איבער די קונסט, איז פערבונדען מיט'ן קריזיס פון דער איראפעאישער קולטור. דעם קריזיס פערשארפט דער דילעטאנטיזם פון די נישט-רייפע מאלער און ערטיסטען.

אין מיטעל-עלטער זענען געווען צוויי הויפט-אפנעהמער פון קונסט — די קירך און דער פאלאץ. אין די היינטיגע געזעלשאפטליכע בעדינגונגען פון אינדוסטריאליזאציע און ראציאנאליזאציע פון דער פראדוקציע, איז די קונסט געווארען א לוקסוס. דאס שעהנע איז אפטאקסירט געווארען, מ'האט ארויפגעלעגט דערויף א הויכען פרייז. אין אונזער שטאט ביי פערמעגליכע מענשען ווערט קאלעקציא-נירט אהן זין און אינהאלט, פערשידענקייטען ווי אויף א יאהרמארק, צונויפגענומען פון דער גאנ-צער וועלט, א געיעג נאך אויסערגעוועהנליכקייטען און נאך „די מויז" פון דער מאלעריי. אין אזעלכע בעדינגונגען קומט דאס בילד אין א קאנפליקט מיט'ן צווייטען בילד, מיט דעם מעבעל, מיט די טאפעטען און מיט'ן בעל-הבית אליין. א מאלער, האט נישט קיין שטענדיגע אפנעהמער שאפט אב-סטראקטע קונסט, קונסט ווערט איבערגעטראגען ווי מעבעל, אויפ'ן אפוצק פון סאלאנען און אויף אויסשטעלונגען.

די געשיכטע פון דער קונסט ווייזט אונז אן אויף דעם אפהענגיגקייט פון די עקאנאמישע בע-דינגונגען. דער צייט פון וואוילשטאנד, איז א צייט פון ענטוויקלונג פון דער שעהנער קונסט, די צייט פון מלחמה און נויט א צייט פון איהר פאלען. און צייט פון אינפלאציע האבען פיל שפעקולאנטען לאקירט זייערע פינאנצען אין בילדער, פערזיכערנ-דיג אזוי ארום זייערע קאפיטאלען.

* * *

לאדז איז נישט קיין גאסטפריינדליכע שטאט פאר קינסטלער. זיי פיהלען זיך דא נישט גוט. בראש פון די מאלער-פלעיאדע אין לאדז רוקט זיך ארויס וואצלאוו דאבראוואלסקי. מיט דעם אויפריכטיגען ווילען און שטרעבען צו דינען דער קונסט האט ער געעפנט אין אונזער שטאט (וואול-טשאנסקא 35) א שולע פאר צייכנען און מאלעריי. כדי צווישען דער יונגערער גענעראציע צו פער-שפרייטען ליבשאפט צו דעם שעהנעם. דאס איז א שווערע ראל, אבער מיר גלויבען, אז דער ענטוזיאזם פון וואצלאוו דאבראוואלסקי וועט איהם ערלויבען צו רעאליזירען זיינע פלענער אין פוי-לישען מאנטשעסטער. די ארבייטען פון דעם מייסטער ענטציקען מיט זייער אויסדרוק, פארם פון אויפנעהמען די טעמא, הערליכען קאלאריט און טעכניק, זיינע פארטרעטען זענען מייסטערווערק, זיי ווייזען דעם כאראקטער-שטריך פון מענשען און זיין גייסטיגען פרצוף.

וואצלאוו דאבראוואלסקי איז געבוירען גע-ווארען אין כערסאן אין יאהר 1890, געענדיגט די רעאל-שול און די מאלער-שולע אין קיעוו. דאן איז ער אריינגעטרעטען אין דער פעטערבורגער אקאדעמיע. געארבייט ביי די פראפעסארען טשאנג-לינסקי, ביעלאיעוו, מאקאווסקי, קארדאווסקי און סאווינסקי. דאן איז ער געקומען קיין פוילען. אין יאהר 1931 האט ער געארבייט אין דער זומער-רעזידענץ פון מלוכה-פרעזידענט און דאן אין שלאס אין ווארשא. איצט האט ער געעפענט זיין צייכען און מאלעריי-שולע אין לאדז און וועט דארט לער-נען לויט זיין מעטאד און סיסטעם.

ZAKŁAD GRAWERSKI i FABRYKA STEMPLI
H. JOSKOWICZ
Łódź, Piotrkowska 156
poleca po cenach niskich
STEMPLE:
kauczukowe, metalowe,
SZYLDY:
różnego rodzaju,
monogramy, herby
żetony, znaczki sportowe i t. p,
Uwaga: Odsprzedawcy otrzymują znaczne rabaty. 706

צו דער יוגענד, וואס וויל פאהרען אויף סטודיעס קיין אויסלאנד

דער צענטראלער אויספיהר-קאמיטעט פונ'ם פערבאנד פון די ארגאניזאציעס פון די סטודענ-טען-יודען אין פוילען, וואס שטודירען אין אויס-לאנד, גיט אן צו קענטניש דער יוגענט, וואס וויל פאהרען אויף סטודיעס קיין אויסלאנד, אז דאס אקאדעמישע עמיגראציע-ביורא, וואס עקזיסטירט ביי דער הילפס-געזעלשאפט פאר די סטודענטען-יודען פון פוילען, שטודירענדע אין אויסלאנד, ער-לעדיגט אלע ענינים, וואס זענען פערבונדען מיט'ן ארויספאהר אויף סטודיעס קיין אויסלאנד.

דאס אקאדעמישע עמיגראציע-ביורא איז טע-טיג א גאנץ יאהר, ערטיילט אינפארמאציעס, פער-נעמט זיך מיט אלע ענינים, וואס זענען פערבונדען מיט אננעמען אויף די אויסלענדישע הויכשולען, ערלעדיגט איבערזעצונגען פון דאקומענטען אויף פרעמדע שפראכען. לעגאליזאציעס אין קאנסולאט, גיט ארויס אינטערנאציאנאלע אקאדעמישע לעגי-טימאציעס (צ. י. ע.) און ערלעדיגט אויך די אקא-דעמישע וויזעס.

דאס אקאדעמישע עמיגראציע-ביורא, אלס אן'איינציגע פאזיציע פון דער יודישער אקאדע-מישער יוגענד, געניסט פון א גאנצער רייהע הנחות ביים ערלעדיגען אלערליי ענינים, וואס זענען פער-בונדען מיט'ן ארויספאהר אויף סטודיעס, ווירקענ-דיג אויף אזא אופן אויפ'ן פערקלענערען פון די רייזע-קאסטען קיין אויסלאנד.

דאס א. ב. ע. בעזיצט א רייכען אינפארמא-טארישען מאטעריאל און שטייט אין אנ'אוממיטעל-בארען קאנטאקט מיט דער אוניווערזיטעטס-מאכט און אקאדעמישע צענטרען אין אויסלאנד.

די אקאדעמישע יוגענד ווערט אויפגעפאָ-דערט זיך צו ווענדען פאר'ן אננעמען וואסערע שריט אין צוזאמענהאנג מיט'ן ארויספאהר אויף סטודיעס קיין אויסלאנד צום א. ב. ע. כדי צו בע-קומען גענויע אינפארמאציעס און אזוי ארום אויס-צומיידען זעהר גרויסע, אפט. שאדענס.

שריפטליכע אינפארמאציעס ווערען ערטיילט נאכ'ן צושיקען 2 זל. אין פאסטמארקען.

וועגען אלע אויבענדערמאנטע ענינים דארף מען זיך ווענדען צום אקאדעמישען עמיגראציע-ביורא, ווארשא, עלעקטאראלנא 8, טעל. 73-307.

היינט זינגט דעלא ליפינסקא

היינט מאנטאג אווענד, טרעט אויף אין פילהארמאניע-זאל די וועלט-בעריהמטע זינגערין און גלענצענדע אינטערפרעטאטארין פון מאדערנעם ליד דעלא ליפינסקא.

אין פראגראם פון איהר היינטיגען קאנצערט וועט די קינסטלערין אויספיהרען די שענסטע פערל פון איהר אייגענעם רעפערטואר צ. א. פוי-לישע, דייטשע, רוסישע און יודישע לידער.

פון „ארט"

נאך 2 טאג—„שמחות ביי יודען".

נאך 2 פארשטעלונגען בלויז, היינט און מאר-גען, וועלען געגעבען ווערען פון דעם גלענצענ-דען יובל-פראגראם א. נ. „שמחות ביי יודען", וואס האט זיך קונה-שם געווען ביי אלע „ארט"-פריינד און פערעהרער מיט זיין זעלטענער קינסטלערישער אויסגעהאלטענקייט און געשמאק.

איצט שטייט אין דער רייהע דער פולשטענדיג נייער יום-טוב-פראגראם פון אונזער קינסטלערי-שען טעאטער, דער 26-טער פראגראם א. נ. „פיד-געל אינדערלופטען".

דאס וועט זיין א פראגראם אנגעפיקעוועט מיט הומאר, געזאנג און טאנץ — א פריהלינגס-פרא-גראם אין פולען זין פון ווארט.

די פרעמיערע וועט פארקומען מיטוואך, דעם 6. ד. ח.

היינט ווערט געשפילט אונאפרופליך צום פאר-לעצטען מאל „שמחות ביי יודען". די פרייזען פון 60 גר. ביז 1.60

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, דעם 4 אפריל 1932

11,45 פרעסע-איבערזיכט. 11,58 צייט-סיגנאל. 12,10 גראמאפאן. 3,25 פארלעזונג. 3,45 געלד-בערזע און קאמוניקאט פאר פישער און שי-פער. 3.50 פארלעזונג. 4.10 גראמאפאן. 4,20 לעקציע פראנצויזיש. 4.40 גראמאפאן. 5,10 פארלעזונג. 5.35 לייכטע מוזיק. 6 50 פערשידע-נעס. 7,15 קאמוניקאט פון לאדזער האנדעלס-קאמער. 7,30 רעפערטואר. 7,45 ראדיא-פרעסע. 8,15 אפערע. 10.50 ראדיא-פרעסע. 11.00 לייכ-טע מוזיק.

פראפאגאנדע-וואך צו קעמפען מיט'ן ראק

די לאדזער געזעלשאפט צו בעקעמפען די ראק-קראנקהייט ארדענט איין צווישען דעם 3. און 10. אפריל א פראפאגאנדע-וואך צו קעמפען מיט'ן ראק.

אין משך פון דער דאזיגער וואך וועלען גע-האלטען ווערען, דורך ספעציאליסטען-דאקטוירים, א רייהע פארלעזונגען אין פערשידענע ערטער.

צ. א. פרוי ד"ר ר. קאלעצקא האלטען דעם 6. ד. ח. א רעפעראט אין דער געזעלש. „וויזא" א. ד. ט. „די ראליע פון דער פרוי אינ'ם קאמף מיט דער ראק-קראנקהייט".

פייערונג אין „אהל יעקב"

שבת פריה האט דער ועד פון „אהל יעקב" איינגעארדענט א ספעציעלע פייערונג לכבוד ה' משה הלולא, איינעם פון די ערשטע „חובבי-ציון" און עלטעסטען מורשה פון דעם א. נ. ארעסער קא-מיטעט אין לאדז, צוליב זיין אפפאהרען קיין ארץ-ישראל.

אין דער שוהל האט זיך פערזאמעלט א גרוי-סער עולם, לכבוד דעם חתן היובל האט מען גע-מאכט א ספעציעלען „מי שברך" און די עולים לתורה האבען מנדר געווען לטובת דעם קרן קימת. ה' הלולא האט בעקומען מפטיר. דערויף האט ה' שמואל לעוו אין נאמען פון ועד פון „אהל יעקב" פארגעלעזען א ספעציעל פערפאסטען דאנק-בריף, אין וועלכען עס זענען געשילדערט די פערדינסטען און די דריי תקופות פון דער פרוכטבארער טע-טיגקייט פון ה' משה הלולא פאר'ן ציוניזם און ישוב ארץ-ישראל און עס ווערט אויסגעדריקט איהם א דאנק און אנערקענונג אין נאמען פון ועד און די מיטגלידער פון „אהל יעקב". הרב גוטקאווסקי האלט דאן א רעדע אדורכגעמישט מיט מאמרי חז"ל, אין וועלכער ער כאראקטעריזירט די פערזענליכקייט פון ה' הלולא.

לעצטע מאדען
פאר
גראפישע אנשטאלטען
דרוקערייען און פערלאגען
עמפפעהלט
די איינציגע אידישע צינקאגראפיע
אין לאדז
„געצלוקס"
פיעטרקאווער
104
טעל.: 241-24

מאשין-לעכער
ווערן אנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 8

זונטאג, דעם 10. אפריל 1932 (ד' ניסן), 4 א זייגער נאכמיטאג קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פון „מחזיקי חולים". יוליושא 28

די יעהרליכע אלגעמיינע פערזאמלונג

צום ערשטען טערמין מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג:

1) וואהלען פון א פארזיצענדען און אסעסארען; 2) טעטיגקייטס-בעריכט פאר'ן יאהר 1931; 3) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע; 4) בעשטעטיגען דעם בודזשעט פאר'ן יאהר 1932; 5) וואהלען; 6) פערשידענעס און 7) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: פאלס ביי א נישט גענוגענדער צאהל מיטגלידער לוי ט'ן פעראיינס-סטאטוט, קומט פאר די אלגעמיינע פערזאמלונג, ז ו נ ט א ג, דעם 24. אפריל 1932 (חול המועד פסח), 4 א זייגער נאכמ. צום צווייטען טערמין און וועט גילטיג זיין ביי יעדער צאהל מיטגלידער. כדי צו האבען וואהל-רעכט, מוז זיין רעגולירט דער בייטראג פאר די לעצטע 6 הדשים.

די פערוואלטונג פון „מחזיקי חולים" קילינסקי 120

כעמיש-
באקטעריאלאגישע
לאבאראטאריע
פון מאגיסטער
ב. שאץ
פיעטריקאווער 37
פראנט, 2 שטאק.
אנאליזען פון קאל, אורין
לייכעך און אנד.
מ ע ס י ג ע פ ר ײ ז ע ן.
2807

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאז און עס פאלט אריין אין דעם בוים און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנת דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל גומענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאר'ען מיט מיינע בעהאנדלונג פון דייטשען פראפעסאר

דאקטאר בראכורטהינג בעזמטיגען זיכער דעם שווערסטן און געפעהרליכסטע ברוך. אויך פאר הויקערס ליגונגען מיט הייל-גארטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פוס און פלאט-פוס ספעציעלע איינלאגען און די שיך. קינסטליכע גומענע פוס און הענד, גומענע זאקען, פאר די גראסטע קראנקע אדערן. עמפפאנגט פון 9 ביז 1 בטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג. דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש. פראפ. דר. י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אן טערוזיבערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס מיין הערצליכסטען דאנק דעם ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואס משאנסקא 10 פאר זיין הירקזאם פערלענגען מיר אנ'ארטאפעדישען באנדאזש אויף מיין בויך-ברוך. כ'בין געווען זעהר קראנק, כ'האב אפט געהאט רופטור-אטאקען און יעצט פיהל איך מיך זעהר גוט און מוז דעריבער בענטשען דעם ה' דיר. ראפאפארט

אסתר שרייבוים, זשעלאזנא 34a.

קוכען

מאדערן מעבעל, קארידארען און קינדער-צימערן

עמפפעהלט די בעקאנטע פירמע

SZ. DZIĘCIARSKI

פיעטריקאווער 16 (אין הויף)

צו נידריגע פרייזען. 1907

I pokój lub 2

frontowe z telefonem **na kancelarję adwokacką**

DO WYNAJĘCIA.

Wiadomość **Cegielniana 58**, m. 4 od 2–3 pp.

יעדער איינציגער

מעבעל

האט זיך איבערציינגט, אז פאר דיוואנעס, פעלצען, נייה-מאשינען, גארדעראבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווייצמאן שענקעוויטש 23

טעלעפאן 191-00.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Dr. med. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג

נעהמט אן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אווענד

זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

הלאנג-קינא-טעאטער

ZACHĘTA

26 זגערזשער 26

גרויסער יום-טוב-פראגראם!

גרויסער קלאנג-פילם א. ג.

מאראקא

אין די הויפט-ראלען:

GARY COOPER
MARLENA DIETRICH

אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבען.

דער זאל איז גוט בעהייצט.

אנהויב אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג 12 בייטאג.

וואנעס

— ווי אויך —

קינדער-וואנעס

בעקומט איהר נור אין דער בלעכעריי-ווערקשטעל

„ZGODA"

לאדז, צעגעלניאנא 2, טעל. 134-51 (עק פעטריק.)

בעמ.: וואנעס ווערען אויך אויסגעבארגט.

שייטלען

מיט פאריזער שרינדעו

ווי אויך פערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאסיג און רעיעל אויסגעארבייט צו ביליגע פרייזען

-- און אנדולאציע --

ביי קערש. סקווערקאווא 15

לינקע אפיצינע, 1-טער שטאק.

קליינע אנאנסען

1 זלאטי פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייע פאסטענס

ס'ווערט געזוכט פון זאפארט א קוואליפיצירטע סטארשע פאננע, ווי אויך א טיכטיגע פאדרענטשנע צו דאמען-היטען ביי מ. שלאסבייטעל, גלובנא 31. 2203

א לערן-יונגעל איז נויטיג ביים דאמען-שניידער מ. מידלאק, פיעטריקאווער 56. 2206

קוואליפיצירטע נייהערינס צו סוויטערס ווערען געזוכט. פירמאוויטשא 8, ביי שווארצבערג. 2201

א פאסאדוקע-טישלער זוכט ארבייט צו ריי-ניגען פוסבאדענס און רעפעראטורען. נאוואט 64/66 וואלקאוויסקי. 2199

א קוואליפיצירטער מענער-בעשטעלטער שניידער זוכט ארבייט אויף שטיק אדער אויף דער וואך. צו ערפאהרען אין אדמ. 2200

לאקאלען

וויכטיג פאר סאדא - וואסער - פאבריקאנטען! איבערצוגעבען א געוועלב אויס'ן זומער-סעזאן אין בעסטען פונקט פון שטאט מיט אלע סאדא-איינריכטונגען, ווי אויך בעלייכטונג. פאטענט פריי, צו ערפאהרען ביי רייכענבערג, 11. ליסטאפאד 16. 2206

א שטוב מיט א קיך פון זאפארט צו פערמיטען אויף אגראדאווא 10, 1-טער שט. צו ערפאהרען ביי ל. איזביצקי, אין דעמועלבן הויז 2205

DR. MED. J. ŁUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצאווניע פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען ווי: הקלארקעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גארסעטען א. א. וו.

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.03 נאכמיטאג.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבן קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון 2 1/2 – 4 און פון 7 – 8 אווענד

די ביבליאטעק א. נ. אייזענשלאס

איז אפען

פרייטאג, שבת און זונטאג פון 5 ביז 7

מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך

און דאנערשטאג פון 7 ביז 10

מאנאטליכער אפצאהל 80 גר. ארבייטלאזע 60 גר.

מיט פאריזער

שייטלען שרינדע,

ווי אויך פערטיגע שייטלען

צו ביליגע פרייזען

ביי פרוי ב. פארזשוצקא, קאמיעננא 5

2-טער הויף, לינקס. 2-טער שטאק.

אויטאגענישע שווייסונגען

מעטאל-בעארבייטונגען

שלאסעריי-ארבייטען

מאשינען-טיילען

פיהרט אוים ביליג

J. REDER, Łódź

קאנסטאנטינער 11/13

(רוג זאכאדניא)

גערענקט, יודען!

אז איהר דארפט פריהער נישט אונטערנעהמען קיין שום שריט אין אייער רעכטליכען ענין, כל זמן איהר האט זיך נישט פערשטענדיגט מיט'ן רעכטס-פובליציסט י. אינפעלד. לאדז, פיעטריקס 31.

אויפנאהם-שעה'ן טעגליך פון 4–8 אוו.

שריפטליכע אנפראגען קאן מען אדרעסירען.

AMBULATORJUM WENEROLOGICZNE

przy lecznicy ZGIERSKIEJ 17

נעהמט אן טעגליך אין הויט- און ווענערישע קראנקהייטען

Dr. H. RÓŻANER

פון 1 ביז 2 בייטאג.

Dr. Z. Rakowski

ספעציאליסט פאר אוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

11-טען ליסטאפאד 9

קאנסטאנטינער טעלעפאן 127-81

אפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לאמאניצע וגערזשער 17 פון 10 11

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8–11 און פון 6–9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעהמט א פון 8—9.30 פריה, פון 12.30—1.30 נאכמ און פון 5 ביז 9 אוונד. זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.

דאמען בעזונדער ווארטע-זאל.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר ווענערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועז-קראנקהייטען.

קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט ראסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען

הנטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. -

ווזיט 3 זל.

לעטשניצע

פון דאקטוירים - ספעציאליסטען

11 בזשעזשינער 11

טעלעפאן 137-63

ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטען

וואלינסקי, זאלצוואסער, לוביטש סלאבאדסקי, קערשנער, שיפמאן, שמירגעלד, שמערלאווסקי

ווי אויך וויזיטען אין שטאט.

עלעק ריזאציע, אנאליזען, דענטיסטישער קאבינעט צאהן-ארצט לאזשינסקא-סטאראפאלסקא

א בעראטונג ביים אויגען-דאקטאר נאר 3 זל.

— — די — —

בעוואוסטע

פעלד-בעטן

Palma-Patent

„Palma-Patent"

וואס זענען אלעמען בעקאנט מיט זייער פראקטישקייט און דויערהאפטיגקייט

מיט א גאראנטיע אויף 3 יאהר

ווי אויך לעזשאקעס, פעלד-בעטלעך און פעלד-בענקלעך

מאטראצען

געבעטע, שאטקאווע, קאנאדיסקע

קאזעטקעס, טאפטשאנעם

בעקומט מען נור אין דער בעקאנטער פאבריק

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 131-85

הורט דעטייל

אבאנעמענטס-פרייז: אין לאדז – 5 זל. א חודש מיט צושטעלען א היים; אויף דער פראווינץ 6 א חודש אין אויסלאנד – 8 זל.

מען'ן איינצאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג-ביום פערענטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פער'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40 . . . . 60— . . . . . 4 .

נאכ'ן טעקסט—12 . . . . 18— . . . . . 8 .

דער שטאט 50 פראצ. ליטערא. אויפ. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brunstowski i D. Zilbering. Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]

[illegible] „Najer Folksblat", [illegible]